

Hof Ter Smissen (Dilbeek, Vlaams-Brabant)

Projectcode: 2017G6

Juli 2017– januari 2018

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert, Clara Thys
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	6
1.1 Beschrijvend gedeelte	6
1.1.1 Administratieve gegevens	6
1.2 Onderzoeksopdracht	8
1.2.1 Onderzoekskader	8
1.2.2 Juridische context	8
1.2.3 Randvoorwaarden	8
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	10
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	24
1.2.6.1 Methode	24
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	24
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	24
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	24
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	25
1.3 Assessmentrapport	26
1.3.1 Ruimtelijke situering	26
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	27
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	28
1.3.2.2 Geologie	29
1.3.2.2.1 Tertiair	29
1.3.2.2.2 Quartair	30
1.3.2.3 Bodem	31
1.3.2.3.1 Bodemtypes	31
1.3.2.3.2 Bodemerosie	32
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	33
1.3.2.5 Hydrografie	35
1.3.3 Gekende archeologische waarden	36
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	36
1.3.3.1.1 Historische beschrijving	36
1.3.3.1.2 Historische kaarten	37
1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	41
1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden	44
1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader	49

1.3.3.4	<i>Erfgoedwaarden van Hof ter Smissen</i>	50
1.4	Synthese	50
1.4.1.1	<i>Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed</i>	51
Deel 2:	Bibliografie.....	52
Deel 3:	Bijlagen.....	53

FIGURENLIJST (2017G6)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)	7
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)	7
Figuur 3: Niveau 00 van het geplande bouwproject (zie ook bijlage 1).	10
Figuur 4: Niveau -01 van het geplande bouwproject.	11
Figuur 5: inplantingsplan (zie ook bijlage 2).	12
Figuur 6: doorsnede blok A (zie ook bijlage 4).	12
Figuur 7: doorsnede blok B (zie ook bijlage 5).	13
Figuur 8: doorsnede blok C (zie ook bijlage 6).	13
Figuur 9: doorsnede blok D (zie ook bijlage 7).	14
Figuur 10: geplande werken weergegeven op de GRB-basiskaart.	14
Figuur 11: geplande werken en werfzones weergegeven op de GRB-basiskaart.	15
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	26
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt)	28
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)	29
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	30
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).	31
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (bron: Geopunt).	32
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	33
Figuur 19: Hoogteverloop van het projectgebied (van noordwest naar zuidoost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).	34
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt)	35
Figuur 21: Het Hof ter Smissen weergegeven op de Kaart van De Dyn, 1624 (Bron: A.R.A. I12, nr. 3067).	37
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)	38
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)	38
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)	39
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt)	40
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)	41
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)	42
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)	42

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)	43
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	43
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)	44
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 t.a.v. het cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal).	49

TABELLENLIJST (2017G6)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	27
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	40
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	44

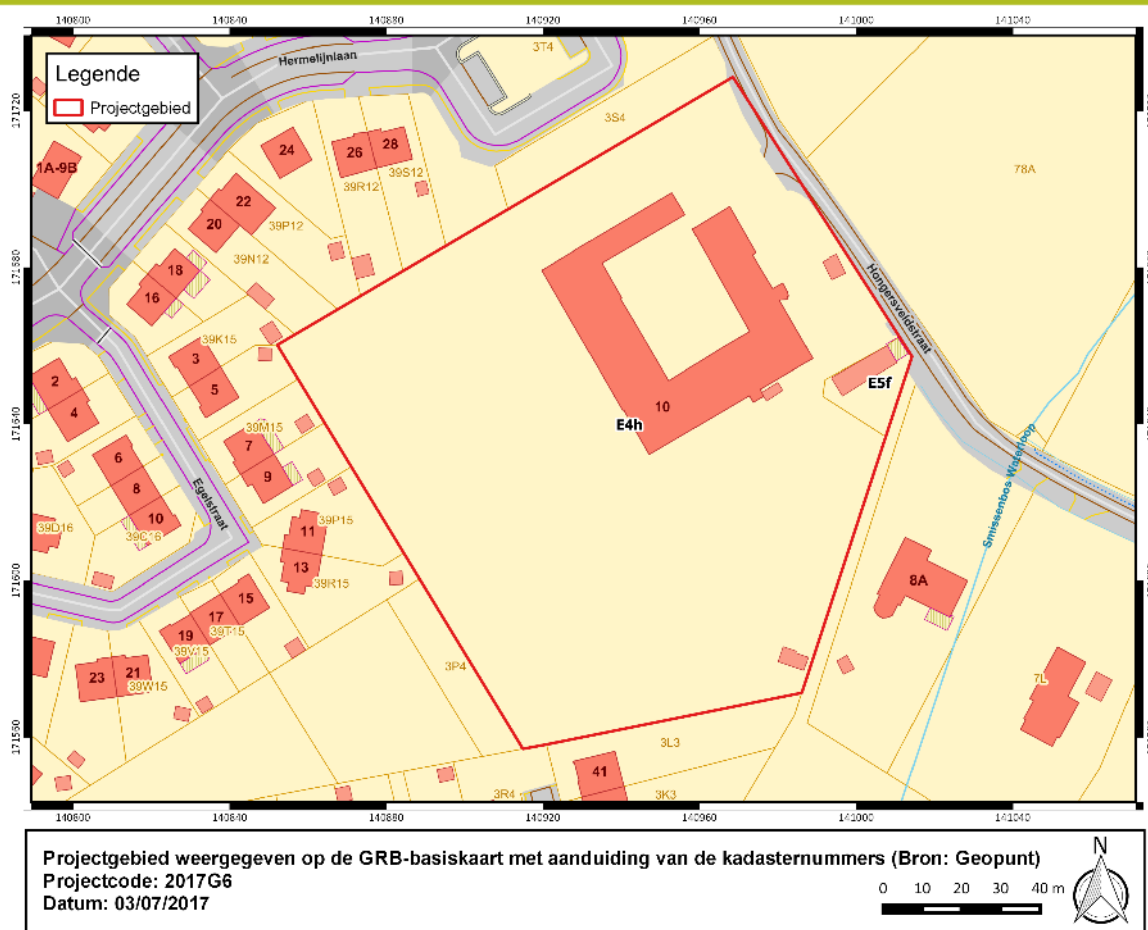
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

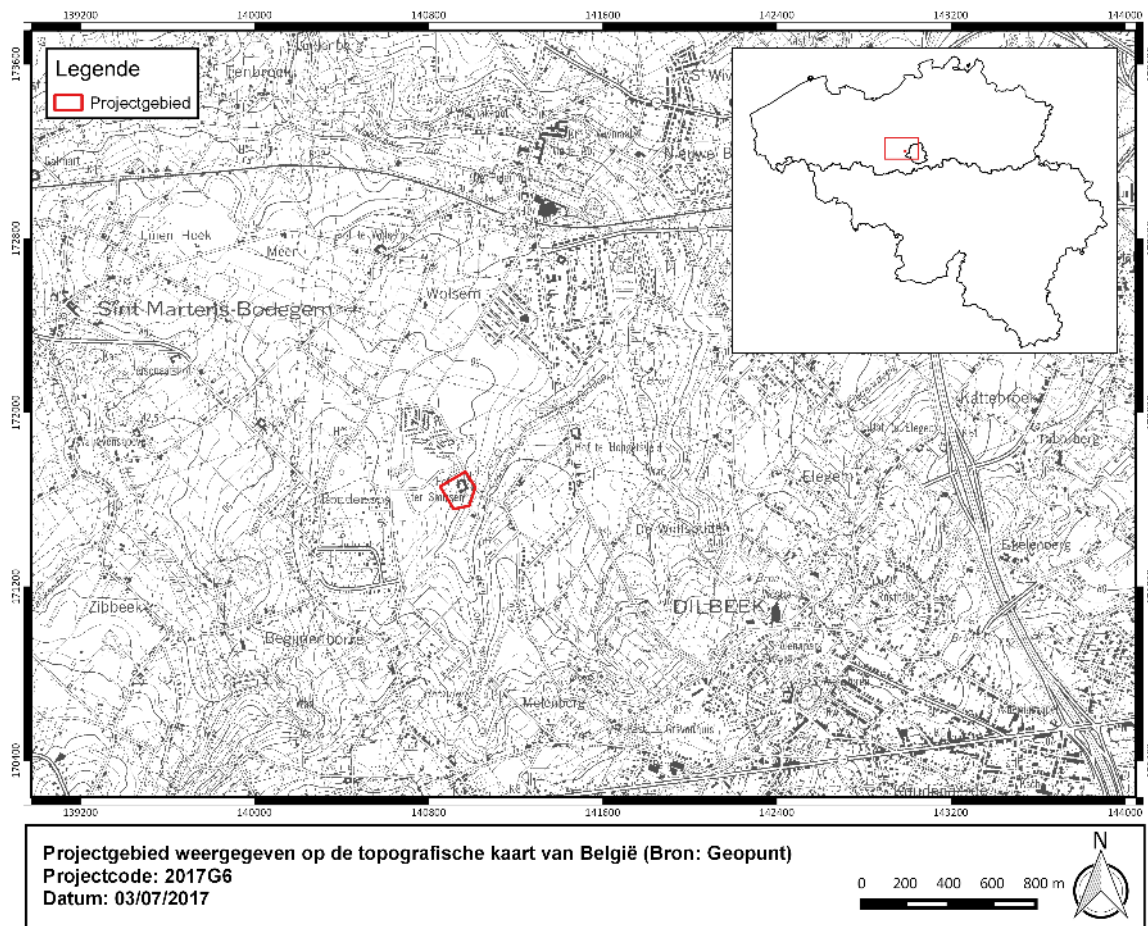
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Dilbeek
	Deelgemeente	/
	Postcode	1700
	Adres	Hongersveldstraat 10 1700 Dilbeek
	Toponiem	Hof Ter Smissen
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 157964 Y _{min} = 169779 X _{max} = 143040 Y _{max} = 173304
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Dilbeek, Afdeling 1, Sectie E, nr's 4h & 5f Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van nieuwe woongelegenheden en infrastructuur te Dilbeek. Het projectgebied wordt in deze studie Hof ter Smissen Dilbeek genoemd. Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van projectgebied Hof ter Smissen Dilbeek. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woonuitbreidingsgebied. Het plangebied bevindt zich noch in een vastgestelde archeologisch zone, noch in een archeologische site, noch in een zone waar geen archeologie verwacht wordt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 1.68 ha, de ingreep in de bodem bedraagt meer dan 1000m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt. Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de verkavelingsvergunning. Het onderzoeksgebied is momenteel bebouwd. Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Hof ter Smissen Dilbeek werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

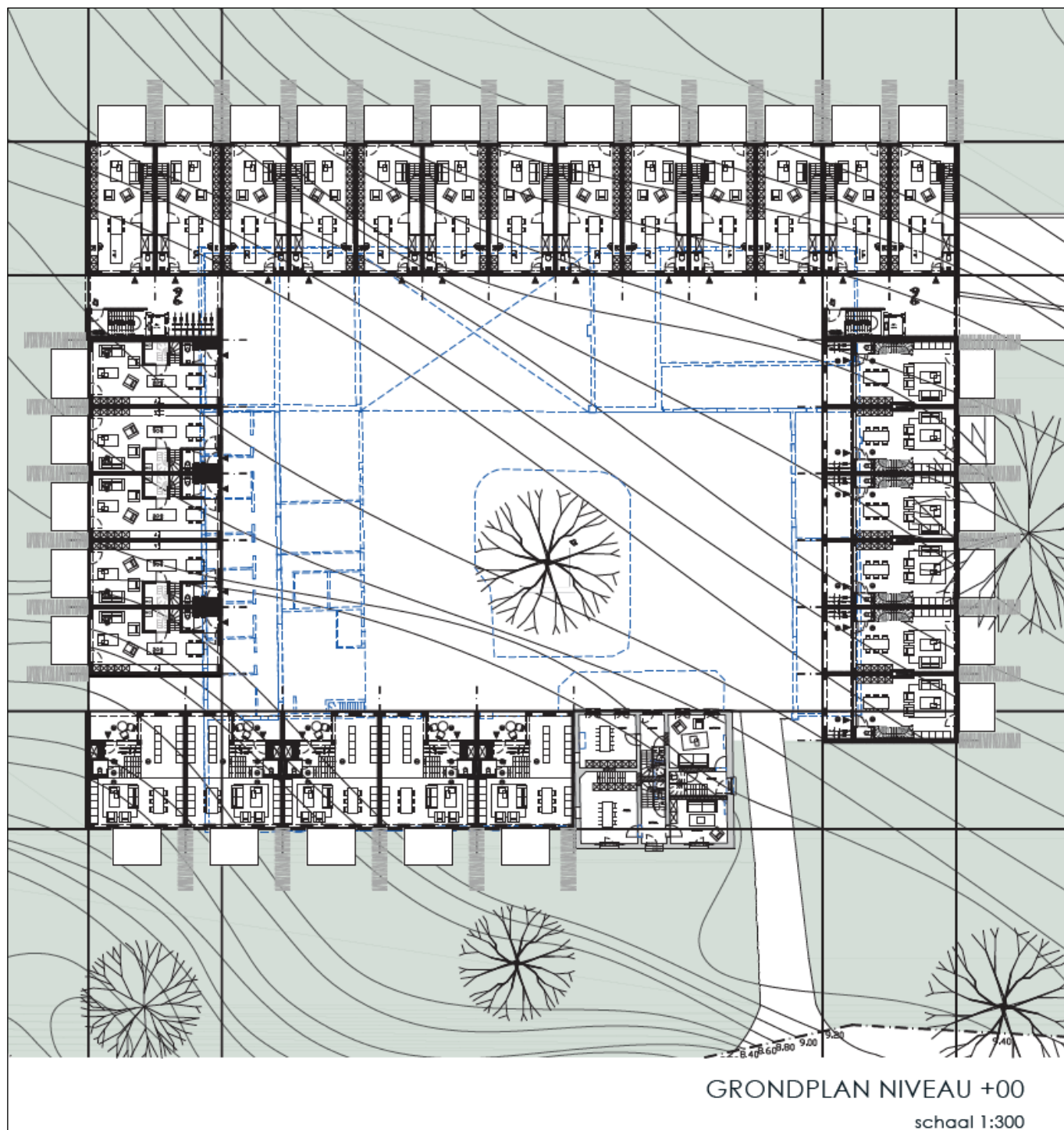
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

Totale oppervlakte onderzoeksterrein: 1,68 hectare

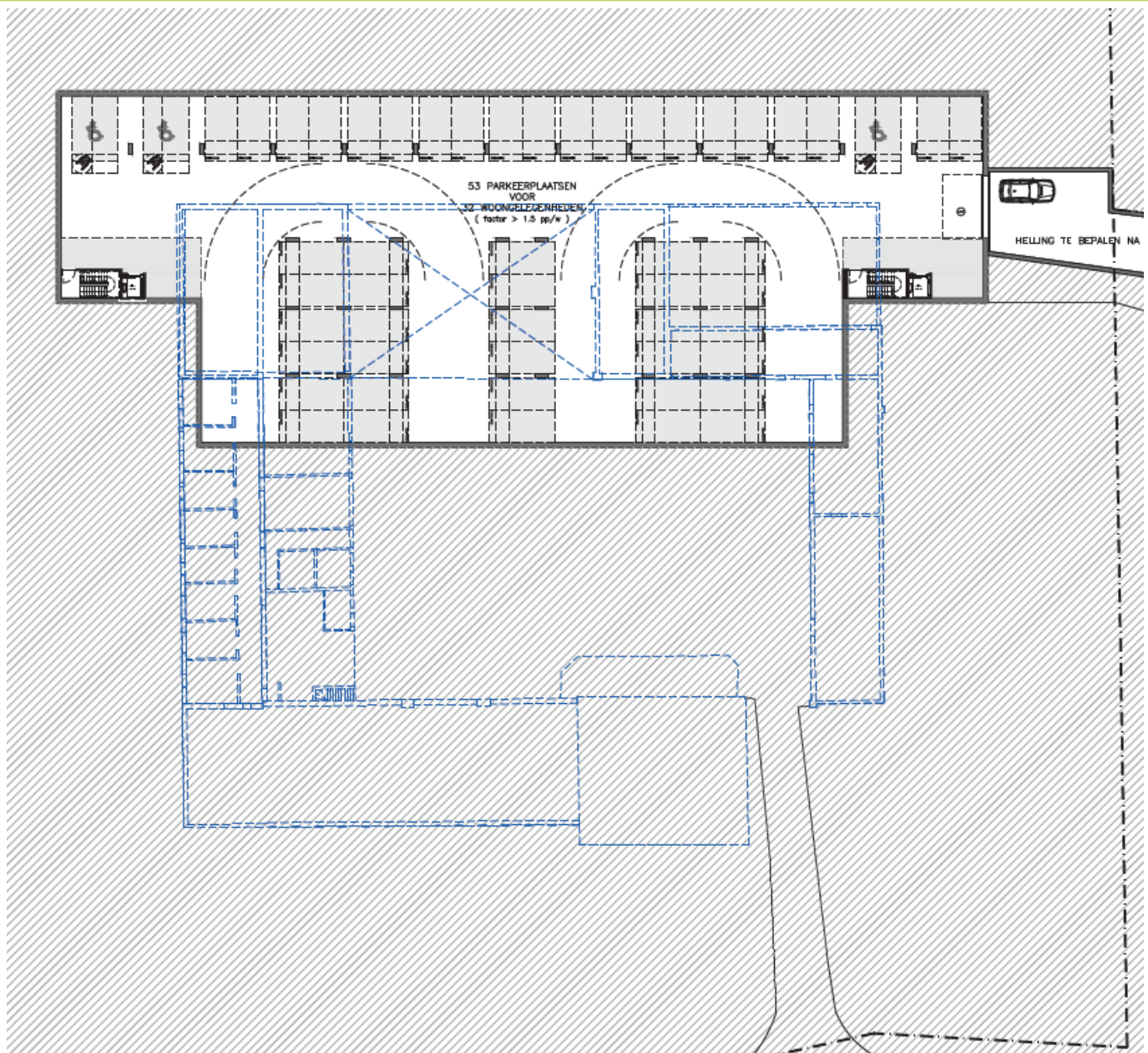
De opdrachtgever plant de sloop van het huidige Hof Ter Smissen. (ca. 1750 m²).

Er wordt een ondergrondse parking aangelegd met een oppervlakte van 1860 m².

Vervolgens plant de opdrachtgever een ruim 32 wooneenheden ter hoogte van de bestaande bebouwing. (ca. 4600 m²)

Figuur 3: Niveau 00 van het geplande bouwproject (zie ook bijlage 1).

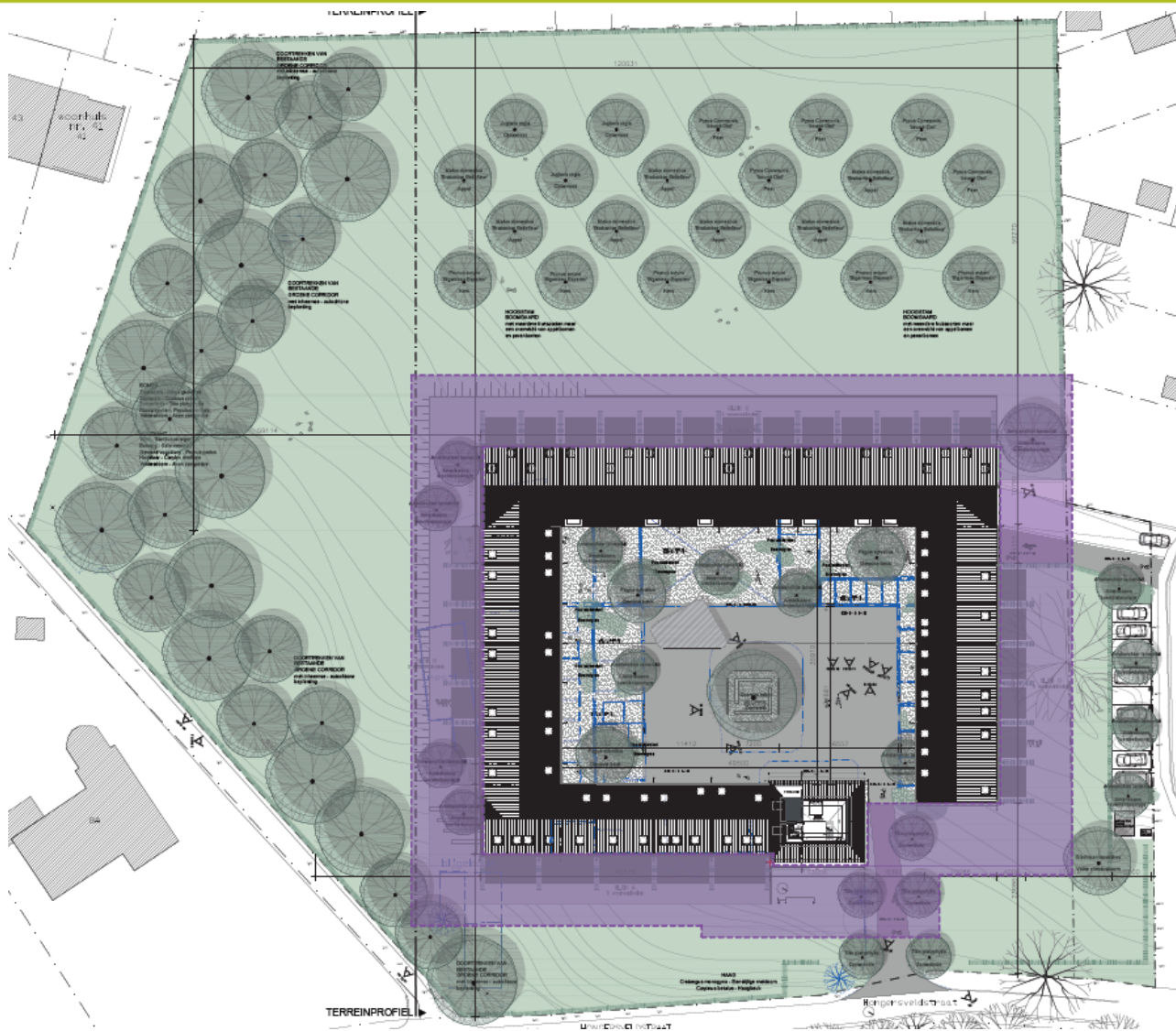

GRONDPLAN NIVEAU -01

schaal 1:300

6

Figuur 4: Niveau -01 van het geplande bouwproject.

Figuur 5: inplantingsplan (zie ook bijlage 2).

Figuur 6: doorsnede blok A (zie ook bijlage 4).

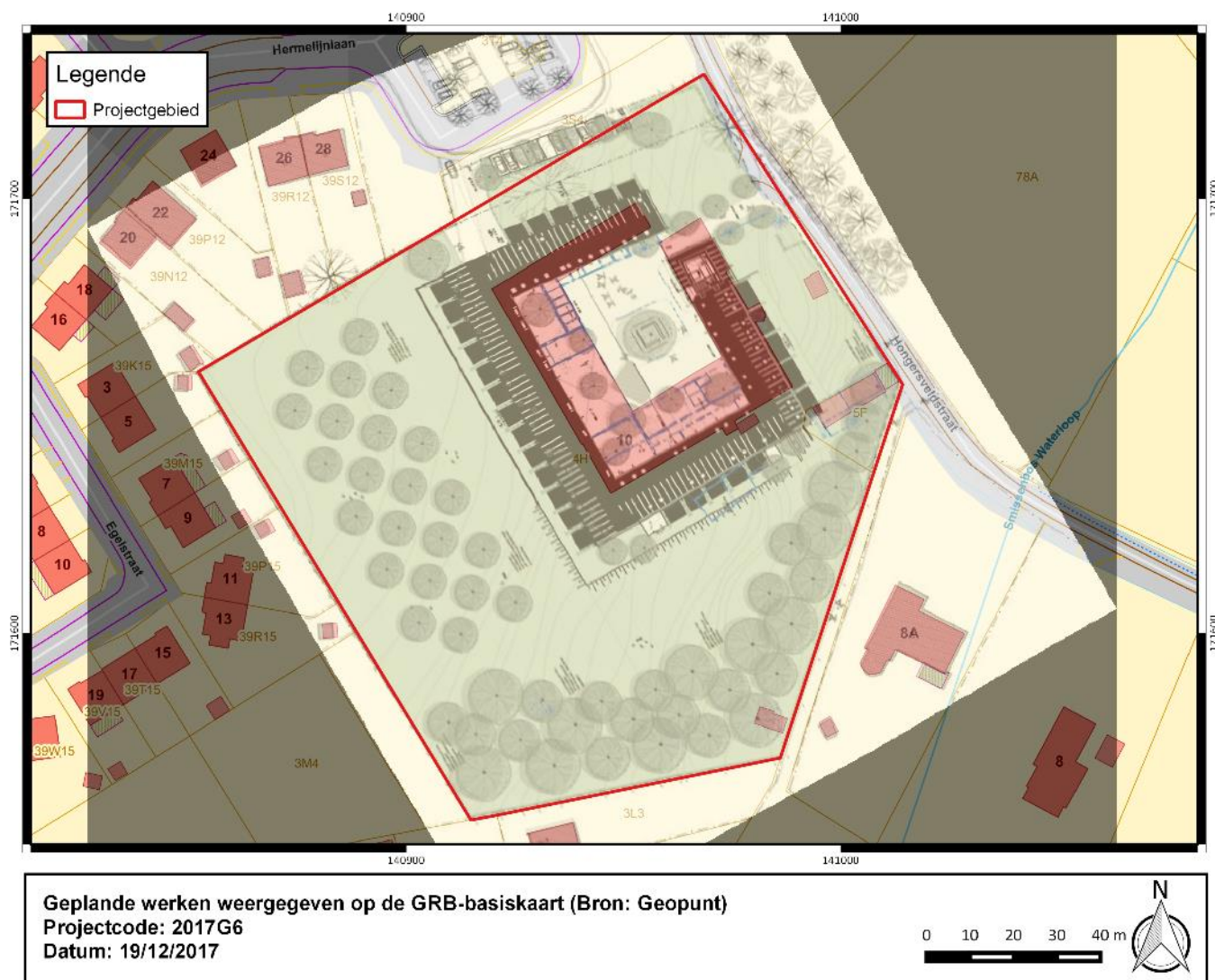
Figuur 7: doorsnede blok B (zie ook bijlage 5).

Figuur 8: doorsnede blok C (zie ook bijlage 6).

Figuur 9: doorsnede blok D (zie ook bijlage 7).

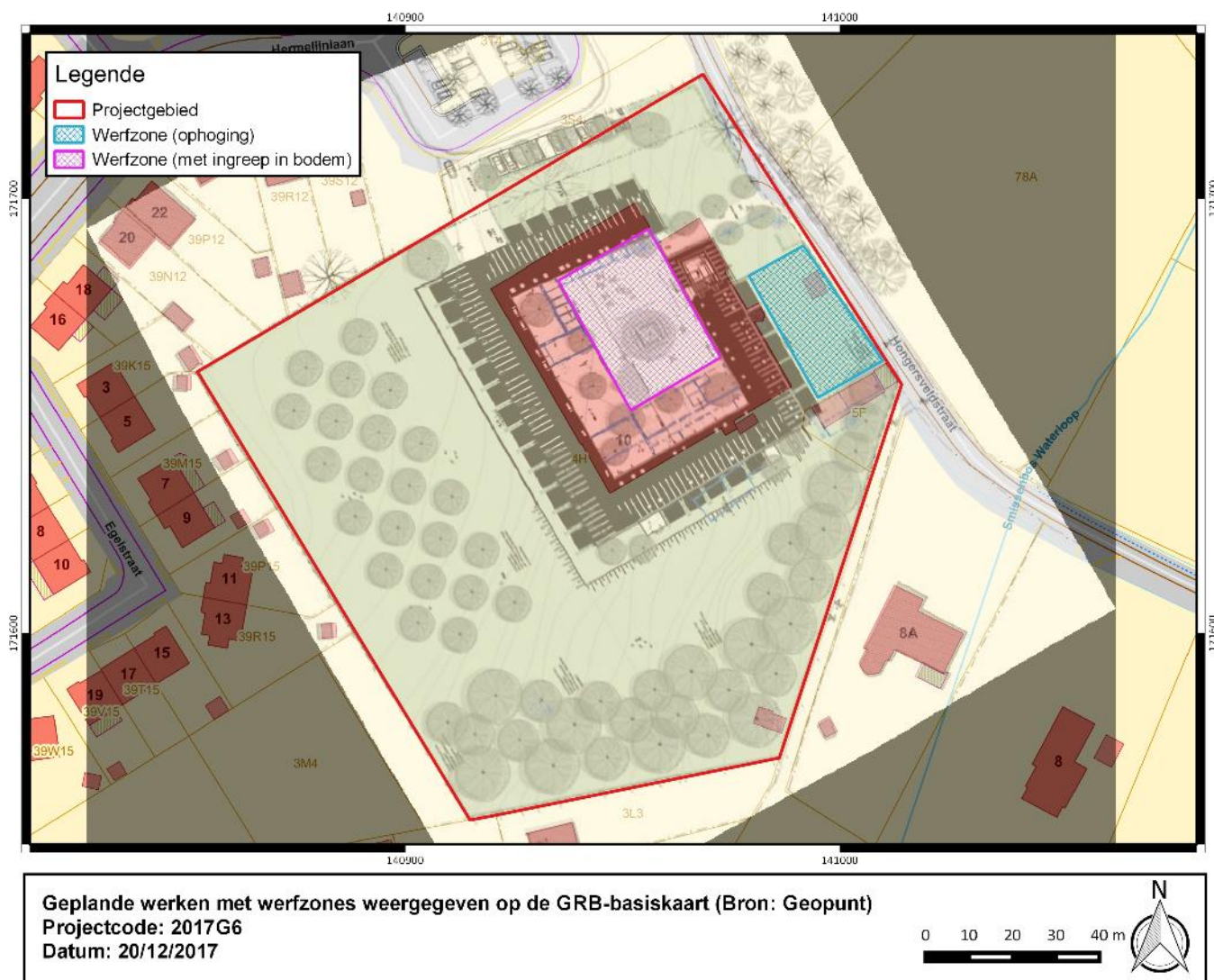

Figuur 10: geplande werken weergegeven op de GRB-basiskaart.

Binnen een perimeter van 10m rond de geplande gebouwen worden tuintjes voorzien voor de bewoners. Over het overige terrein worden groenzones voorzien, waarin bomen en struiken zullen worden aangeplant (cfr. intra).

Er worden twee werfzones voorzien (zie Figuur 11); één langs de Hongerveldstraat, één op de binnenkoer van het hof. Voor deze langs de Hongerveldstraat wordt een ophoging voorzien; voorafgaand zal de teelaarde worden afgegraven. Op de werfzone op de binnenkoer worden aanzienlijke afgravingen voorzien (oa. Ook ter voorbereiding van de geplande ondergrondse parking). Men kan er van uitgaan dat op beide werfzones het bodemarchief bedreigd zal zijn.

Rioleringsplan: zie bijlage 3.

Figuur 11: geplande werken en werfzones weergegeven op de GRB-basiskaart.

In de aangeduide zones (zie Bijlagen) zullen alle graafwerken noodzakelijk voor het verwezenlijken van de bouwputten en sleuven, het plaatsen van putten en rioleringen en alle wederaanvullingen rondom de gerealiseerde funderingen en/of kelders van de op te richten gebouwen uitgevoerd worden.

In de zone voor regenwaterinfiltratie zullen enkel de graafwerken en de plaatsing van de infiltratieputten voorzien worden. Deze zones zijn aangeduid op bijgevoegd plan.

Een gedetailleerde beschrijving van de uit te voeren werken:

VOORBEREIDENDE WERKEN

- Het nauwkeurig uitzetten en controleren van de uit te graven zones en peilen van de bouwputten en/of sleuven;
- Voorafgaandelijk wegnemen van de graszoden op al de delen van het terrein, waarop de bouwwerken zullen worden opgericht en/of de overtollige grond zal worden gestort. Wegnemen van de teelaarde op alle delen van het terrein waar de bouwwerken en eventuele verhardingen voorzien zijn, alsook waar de overtollige grond zal worden gestort.

GRAAFWERKEN

- De nodige uitgravingen tot realisatie van bouwputten voor de kelders, kruipkelders, ondergrondse parkings, liftputten, ... (ongeacht of deze boven of onder het freatisch oppervlak zijn gelegen), inclusief het hergebruik van het uitgegraven materiaal als wederaanvulling.
- De graafwerken moeten, volgens de aard van het terrein en volgens noodwendigheid, machinaal of handmatig, uitgevoerd worden.
- Het drooghouden van de bouwputten en sleuven ten gevolge van neerslag en/of grondwater
- De wanden worden zoveel mogelijk verticaal uitgegraven. Wanneer echter voor inkalving gedurende de werken gevreesd wordt, worden de wanden in taluds uitgevoerd. De aannemer kan daarbij zelf de hellingshoek van zijn uitgravingen bepalen in functie van de grondsoort en de uit te voeren werken.
- De nodige uitgravingen tot realisatie van bouwputten voor rioleringselementen, zoals inspectieputten, septische putten en regenwaterputten (ongeacht of deze boven of onder het freatisch oppervlak zijn gelegen), inclusief het hergebruik van het uitgegraven materiaal als aanvulling. De zone voor de rioleringselementen wordt uitgegraven tot op het peil aangeduid op de uitvoeringsplannen.
- De nodige uitgravingen tot realisatie van de sleuven voor het plaatsen van de voorziene rioleringsbuizen op funderingsniveau (gelegen zowel onder als boven het freatisch oppervlak), inclusief het ondersteunen van de buizen en de wederaanvullingen.
- De uitgravingen voor leidingen gebeuren volgens de aanduidingen op het rioleringsplan, rekening houdend met de vereiste hellingen en de nodige werkruimte. De breedte aan de basis van de sleuven is minstens gelijk aan de leidingdiameter verhoogd met 40 cm en garandeert een gemakkelijke uitvoering en controle.

RIOLERINGEN & TOEZICHTSPUTTEN

- De diameters van de buizen worden afgestemd op de te verwachten maximum debieten.
- Elke richtingsverandering worden uitgevoerd met aangepaste bochtstukken. De aftakkingen van verticale en horizontale leidingen worden uitgevoerd onder hoeken van maximaal 45°. Wanneer de hoek tussen twee op elkaar aan te sluiten leidingen meer bedraagt dan 45° zal de aansluiting gebeuren door twee opeenvolgende bochtstukken elk met een hoek kleiner dan 45°.

- Het leidingtracé wordt zorgvuldig uitgezet, volgens de aanduidingen op de riolerings- en/of grondplannen.
- De juiste peilen van de riolering zullen in aanwezigheid van het bestuur correct worden uitgetast in functie van de vereiste helling, het uitpassen vangt steeds aan bij het laagste punt.
- De rioleringsbuizen worden gelegd met een minimale en constante helling, waarbij de diameter van de buis in verhouding tot de helling en het af te voeren volume een minimale afwateringssnelheid van 0,60 m/sec. en een maximale snelheid van 2,50 m/sec. garanderen. Richtwaarden voor de helling: circa 0,5 cm/m voor regenwater, 1 cm/m voor vuil water en 2 cm/m voor fecaal water.
- De buizen worden over hun ganse lengte ondersteund. Ter plaatse van de verbindingen van de buizen worden in het funderingsbed tijdelijke uitsparingen aangebracht die het mogelijk maken de verbindingen af te werken over de volledige omtrek van de buizen, de waterdichtheid ervan te controleren en de kragen of verbindingstukken aan te brengen.
- Ofwel wordt een voorgevormde fundering toegepast, ofwel worden de buizen aan de zijanten onder een hoek van 45° tot halve hoogte aangevuld.
- De aanvulling van de ingegraven riolering wordt pas uitgevoerd na goedkeuring door het bestuur en na het uitvoeren van de controleproeven op de waterdichtheid.
- Plaatsen van toezichtputten voor verzamelen van afvoeren en voor inspectie en reiniging, met inbegrip van alle graafwerken en aanvullingen, de aansluitingen van de rioleringsbuizen, het funderingsbeton, de opzetstukken en deksels, de ondergrondse afdekking, het metselwerk, de eventuele bepleistering en bestrijking.
- De toezichtputten worden zorgvuldig ingegraven en voorzien van een aangepaste funderingsvoet.
- De funderingen reiken minstens 10 cm buiten de putwanden. In opgevoerde grond worden de putten zoveel mogelijk met het gebouw verbonden, door een uitkraging uit de funderingen of door betonzolen.
- De funderingsplaten worden uitgevoerd in schraal beton.
- De schachthoogte wordt zo bepaald dat het deksel circa 20 cm onder het maaiveld komt te liggen of in het vlak van het eventueel verhard oppervlak, de aanvulling gebeurt met zand. Een verdeelplaat verzekert de belastbaarheid en markeert de ligging.

REGENWATERPUTTEN & INFILTRATIEVOORZIENINGEN

Het plaatsen van ondergrondse vergaarbakken voor regenwater, bestaande uit één of meerdere elementen.

- De uitgravingen (met eventueel verlagen van de grondwaterstand en afvoeren van het oppervlaktewater),
- De funderingen,
- Het leveren en plaatsen van de regenwaterputten,
- De aansluitingen van de aanvoerleidingen en de overloop,
- De wederaanvullingen,
- De voorziening van een ontluuchting en een overloop met sifon,
- De mangaten en de putranden,
- Het leveren en plaatsen van reukdichte en kindveilige deksels en hun inlegkaders.
- De architect zal de juiste plaats en de pas aangeven. Het aanzetpeil, bodemniveau en topniveau van de putten worden bepaald in functie van de hellingen van het rioleringsstelsel en het niveau van de putdeksels t.o.v. het maaiveld en/of de vloerafwerking en zodanig dat de putten op hun maximale capaciteit functioneren. De aannemer stelt zich op voorhand op de hoogte van het juiste peil van de rioleringen, voor het bepalen van de diepte en de aansluiting van de putten.
- De regenwaterputten worden volkomen waterpas geplaatst op een stabiele en egale ondergrond. De uitvoeringswijze moet zo zijn dat verzakking van de putten niet kan voorkomen. Om verzakking

of omhoogdrijven te voorkomen worden de putten waar vereist aangezet op een funderingsplaat die circa 10 cm rond de put uitsteekt. Na de uitvoering worden de putten gevuld met zuiver water indien dit nodig is om opdrijven te voorkomen. Het bovenvlak van de putten moet met minstens 30 cm grond (teelaarde) bedekt worden. De juiste niveaus worden aangegeven op de plannen of de uitvoering vastgelegd in samenspraak met het bestuur.

- Plaatsing van ondergronds reservoir voor infiltratie van regenwater in de bodem.
- In functie van de het gekozen principe zullen de uit te voeren werken aanpassen. Volgende beschrijving is vrij algemeen.
- De breedte van de uitgraving is gelijk aan de buitenafmetingen van put vermeerderd met twee maal 50 cm.
- De bodem van de put is vlak en wordt voorzien van een laag gestabiliseerd zand of een betonnen funderingsplaat (minimum 15 cm).
- Bij aanvulling dikker dan circa 80 cm en bij een berijdbaar oppervlak (belastingsklasse B 125 of C 250), wordt een verdeelplaat van gewapend beton voorzien.
- De put wordt omringd door een geotextiel.
- De put wordt geplaatst in een bed van zand of fijn grind, zonder insluitsels, omgeven door een geotextiel.

AANVULLINGEN

De wederaanvullingen betreffen alle opvullingen van de zone rondom of tussen de gerealiseerde funderingen om de bouwzone terug onder profiel te brengen overeenkomstig de uitvoeringsplannen. Deze post omvat:

- Het verwijderen van alle puin en afval uit de aan te vullen putten en oppervlakken;
- Het leveren van het wederaanvullingsmateriaal en/of het geschikt maken van de uitgegraven grond of teelaarde als aanvullingsmateriaal;
- Het spreiden van de aanvullingsmaterialen in correct opeenvolgende lagen;
- De verdichting (aandamming, walsen, ...) van het aanvullingsmateriaal;
- De bodem wordt op de plaatsen die moeten worden aangevuld, gezuiverd van alle stoffen die de binding van de aangevoerde aarde aan de reeds aanwezige grond in het gedrang zouden kunnen brengen, zoals wortels, boomstronken, hagen en ander afval.
- De aanvullingen gebeuren volgens noodzaak handmatig of machinaal en tot op het vooropgesteld afwerkingspeil.
- Naargelang het aanvullingsmateriaal en het materieel worden de ophogingen daarbij met de meeste zorg uitgevoerd in horizontale lagen van maximaal 20 à 30 cm. Elke gespreide laag wordt afzonderlijk verdicht zodat de verdichting gelijkmatig is;
- Machinale nivellering; heeft betrekking op het verwezenlijken van de nieuwe profielen van het grondoppervlak. Het terrein wordt eerst ontdaan van alle puin, afval en overvloedige plantengroei die zich nog op het terrein zouden bevinden. Alle te hergebruiken grond voor wederaanvullingen en/of ophogingen wordt gestapeld binnen de bouwplaats

AFWERKING – GROENVOORZIENINGEN

De aanleg van grasmatten door bezaaiing

- De grasmatten vertonen het voorgeschreven terreinprofiel & vertonen dertig kalenderdagen na het zaaien een normale en regelmatige opkomst, d.w.z. de aanwezige kiemplanten hebben ten minste 1 blad gevormd en per oppervlakte-eenheid is eenzelfde aantal kiemplanten (orde van grootte) aanwezig, gelijkmatig verdeeld over de hele grasmat;
- De bewerkingen bij het zaaien worden uitgevoerd tijdens het eerste gunstige zaaiseizoen binnen de uitvoeringstermijn.

- Achtereenvolgens worden de volgende bewerkingen uitgevoerd:
- Het oppervlakkig losmaken van de grond tot op een diepte van 2 cm in de aangedrukte grond;
- Het gelijkmatig verdelen en inwerken van het zaad met inachtneming van de voorgeschreven dosis per oppervlakte-eenheid in de opdrachtdocumenten;
- De dag van het zaaien wordt de bezaaide oppervlakte zo gerold dat bij het betreden geen abnormaal diepe sporen worden nagelaten. Alle bewerkingen worden zo spoedig mogelijk na elkaar uitgevoerd. Het verdelen van het zaad, het inwerken van het zaad en het rollen van de grond worden op dezelfde dag verricht.

Het aanplanten van heesters

- Het aanplanten van heesters omvat: de inkuiling; het graven van plantputten; de tak- en wortelsnoei; het planten; het begieten;
- De plaats van inkuilen moet gelegen zijn op, of in de nabijheid van, de bouwplaats. Zij moet aanvaard zijn door de architect. Die plaats wordt na het verwijderen van de heesters in haar oorspronkelijke staat hersteld.
- In ruime sleuven worden de planten tot en met de wortelhals met voldoende verkrumelde aarde of met zand afgedekt. Alle planten van eenzelfde soort worden samen ingekuild.
- Er mag geen stagnerend water in de sleuven staan.
- De algemene regel is dat de plantputten vierkant of rond zijn en met verticale wanden worden gegraven of geboord. De wanden van de plantput mogen niet volledig glad zijn. Zo dit wel het geval is zullen ze ruwer gemaakt worden.
- Bij geboorde putten met een diameter vanaf 30 cm worden de randen met een spade afgestoken.
- De afmetingen van de plantputten zijn gelijk aan de afmetingen van de grootste diameter van het gespreide wortelgestel of de kluit vermeerderd met 10 cm, met een minimum van Ø 30 cm of 30 x 30 cm en een minimum diepte van 30 cm.
- De heester wordt zo in de plantput of de plantsleuf geplaatst dat de wortelhals zich in het midden ervan bevindt en enigszins boven het maaiveld uitsteekt.
- Van de heesters met kluit wordt het materiaal tot behoud van de kluit losgemaakt, nadat de kluit in de plantput of de plantsleuf is geplaatst. Niet verteerbaar materiaal wordt verwijderd.
- Bij het planten wordt de plantput of de plantsleuf stelselmatig aangevuld met teelaarde (indien voorgeschreven in de opdrachtdocumenten) of met grond voortkomende van het uitgraven en eventueel verbeterd met een bodemverbeteringsmiddel (indien voorgeschreven in de opdrachtdocumenten). De teelaarde of de grond wordt tijdens het aanvullen gelijkmatig aangedrukt.
- De heester wordt lichtjes opgeschud om het vullen van de plantput zonder holten te verkrijgen.

Het aanplanten van bomen

- Het aanplanten van bomen omvat: de inkuiling; het graven van plantputten; de tak- en wortelsnoei; het planten; het begieten.
- De plaats wordt na het verwijderen van de bomen in haar oorspronkelijke staat hersteld.
- In ruime sleuven worden de bomen tot en met de wortelhals met voldoende verkrumelde aarde of met zand afgedekt. Alle bomen van eenzelfde soort worden samen ingekuild.
- De algemene regel is dat de plantputten vierkant of rond zijn en met verticale wanden worden gegraven of geboord. De wanden van de plantput mogen niet volledig glad zijn. Zo dit wel het geval is zullen ze ruwer gemaakt worden. Bij geboorde putten worden de randen met een spade afgestoken.
- De afmetingen van de plantputten in grondvlak zijn gelijk aan de afmetingen van de grootste diameter en diepte van het gespreide wortelgestel, vermeerderd met 30 cm of 2 keer de kluitbreedte. De plantputten zijn minstens 80 cm diep. De bodem wordt steeds 10 cm diep gespit.

Bij bodems met een duidelijke profielopbouw wordt de donkere, humusrijke toplaag gescheiden gehouden van de ondergrond.

- De boom wordt zo in de plantput geplaatst dat de wortelhals zich in het midden ervan bevindt en enigszins boven het maaiveld uitsteekt.
- De teelaarde of de grond worden tijdens het aanvullen gelijkmatig aangedrukt.
- Bomen met naakt wortelgestel worden lichtjes opgeschud om het vullen van de plantput zonder holten te verkrijgen.
- Na het planten wordt de overtollige grond voortkomende van het graven van de plantputten verzameld en verwerkt of buiten het openbaar domein gebracht. Vervolgens wordt de grond geëffend, zonder de bomen te beschadigen.

AFWERKING – VERHARDINGEN

Bestratingselementen zijn geprefabriceerde elementen die naast elkaar geplaatst op een bed een verharding vormen.

Kasseien zijn volgens de PTV 842.

- Kasseien zijn bestratingselementen van porfier, kwartsiet, graniet, of van harde zandsteen die geen schilferige structuur heeft. Ze hebben een dicht aaneengesloten en homogene korrel, zonder steenkorst, kwade aders of kwakaders en vertonen geen “diamantkop”.
- Ze worden volgens hun wijze van verwerking ingedeeld in “in rijen te leggen kasseien” en “mozaïekkeien”.
- Bed van de bestrating bestaande uit zandcement, granulaatmengsel 0/4 of 0/6.3 of mortel.
- In de opdrachtdocumenten wordt aangegeven of het bed van zand of van zandcement is. De minimumdikte van het bed van de bestrating wordt aangegeven in de opdrachtdocumenten.
- De nominale dikte van het bed van zand of zandcement bedraagt na verdichting 7,5 cm. De tolerantie op de nominale dikte van het bed van zand of zandcement is $\pm 2,5$ cm.
- Waterdoorlatende betonstraatstenen zijn overeenkomstig PTV 122.
- De opdrachtdocumenten specificeren desgevallend de aard van de waterdoorlatende stenen (met draineeropeningen en/of verbrede voegen en/of van poreus beton), de textuur, de kleur en of de stenen kleurvast moeten zijn.
- Waterdoorlatende betonstraatstenen die vóór hun levering door een erkende onafhankelijke instantie zijn nagezien, mogen geleverd worden op het werk vanaf de ouderdom waarop ze gebruiksgeschikt verklaard worden door de fabrikant.
- De eventuele aanvaardingskeuring van een partij waterdoorlatende betonstraatstenen (monsterneming en proeven) is volgens § 11 van PTV 122.
- In de opdrachtdocumenten wordt aangegeven of het bed van granulaatmengsel 0/6,3 of steenslag 2/6,3 is.
- De nominale dikte van het bed bedraagt na verdichting 4 cm.
- De tolerantie op de nominale dikte van het bed is $\pm 0,5$ cm.
- Gebakken straatstenen zijn straatstenen, in hoofdzaak vervaardigd uit klei al dan niet gemengd met leem, zand, brandstoffen of andere toeslagstoffen. Het materiaal wordt na in de gewenste vorm te zijn gebracht, gedroogd en gebakken op een temperatuur die hoog genoeg is om keramische binding te bewerkstelligen. De nominale afmetingen worden door de fabrikant bepaald.
- Gebakken straatstenen zijn volgens de PTV 910.
- De eventuele aanvaardingskeuring van een partij (monsterneming en proeven) is volgens PTV 910.
- In de opdrachtdocumenten wordt aangegeven of het bed van zand of mortel is.
- De nominale dikte van het bed van zand bedraagt na verdichting 4 cm.
- De nominale dikte van het bed van mortel bedraagt na verdichting 3 cm.
- De tolerantie op de nominale dikte van het bed is ± 1 cm.

- Grasbetontegels zijn overeenkomstig PTV 121.
- De opdrachtdocumenten specificeren de sterkteklasse en geven aan of de tegels enkel verticale doorgaande openingen bevatten of aan de bovenkant tevens voorzien zijn van uitsparingen.
- Behoudens andersluidende vermelding in de opdrachtdocumenten zijn de grasbetontegels rechthoekig. De dikte wordt bepaald door de vereiste sterkteklasse.
- Grasbetontegels die vóór hun levering door een erkende onafhankelijke instantie zijn nagezien, mogen geleverd worden op het werk vanaf de ouderdom waarop ze gebruiksgeschikt verklaard worden door de fabrikant. In het tegenovergestelde geval zijn ze minstens 28 dagen oud bij hun levering op het werk.
- De eventuele aanvaardingskeuring van een partij (monsterneming en proeven) is volgens PTV 121.
- In de opdrachtdocumenten wordt aangegeven of het bed een bodemsubstraat met zand, een bodemsubstraat met steenslag of steenslag 2/6,3 is.
- De gemiddelde dikte van het bed van bodemsubstraat bedraagt na verdichting 5 cm.
- De nominale dikte van het bed van steenslag bedraagt na verdichting 4 cm. Het bodemsubstraat met zand is een voorgemengd, homogeen mengsel van leemhoudend zand en 10 vol-% fijne groencompost. Het bodemsubstraat met steenslag is een voorgemengd, homogeen mengsel van steenslag 2/6,3 en 10 vol-% fijne groencompost.
- Gras/grind-kunststofplaten zijn kunststofplaten met raatvormige structuur die aangewend worden voor het wapenen van grasmatten. Ze voldoen aan de voorschriften van PTV 828. Indien in de opdrachtdocumenten geen gebruiksklasse is opgegeven, dan moet de gras/grind-kunststofplaat voldoen aan de strengste eisen van de hoogste klasse.
- In de opdrachtdocumenten wordt aangegeven of het bed van bodemsubstraat of steenslag 2/6,3 is.
- De gemiddelde dikte van het bed van bodemsubstraat bedraagt na verdichting 5 cm.
- De nominale dikte van het bed van steenslag bedraagt na verdichting 4 cm.
- Het bodemsubstraat is een voorgemengd, homogeen mengsel van steenslag, gebroken geëxpandeerde kleikorrels en fijne groencompost, samengesteld uit:
 - steenslag 2/6,3: 60 vol-%;
 - gebroken geëxpandeerde kleikorrels 4/8: 30 vol-%;
 - fijne groencompost: 10 vol-%.

Voor de aanleg van de groenzones:

De aanleg van grasmatten door bezaaiing

- De grasmatten vertonen het voorgeschreven terreinprofiel & vertonen dertig kalenderdagen na het zaaien een normale en regelmatige opkomst, d.w.z. de aanwezige kiemplanten hebben ten minste 1 blad gevormd en per oppervlakte-eenheid is eenzelfde aantal kiemplanten (orde van grootte) aanwezig, gelijkmatig verdeeld over de hele grasmat;
- De bewerkingen bij het zaaien worden uitgevoerd tijdens het eerste gunstige zaaiseizoen binnen de uitvoeringstermijn.
- Achtereenvolgens worden de volgende bewerkingen uitgevoerd:
- Het oppervlakkig losmaken van de grond tot op een diepte van 2 cm in de aangedrukte grond;
- Het gelijkmatig verdelen en inwerken van het zaad met inachtneming van de voorgeschreven dosis per oppervlakte-eenheid in de opdrachtdocumenten;
- De dag van het zaaien wordt de bezaaide oppervlakte zo gerold dat bij het betreden geen abnormaal diepe sporen worden nagelaten. Alle bewerkingen worden zo spoedig mogelijk na elkaar uitgevoerd. Het verdelen van het zaad, het inwerken van het zaad en het rollen van de grond worden op dezelfde dag verricht.

Het aanplanten van heesters

- Het aanplanten van heesters omvat: de inkuiling; het graven van plantputten; de tak- en wortelsnoei; het planten; het begieten;
- De plaats van inkuilen moet gelegen zijn op, of in de nabijheid van, de bouwplaats. Zij moet aanvaard zijn door de architect. Die plaats wordt na het verwijderen van de heesters in haar oorspronkelijke staat hersteld.
- In ruime sleuven worden de planten tot en met de wortelhals met voldoende verkrumelde aarde of met zand afgedekt. Alle planten van eenzelfde soort worden samen ingekuild.
- Er mag geen stagnerend water in de sleuven staan.
- De algemene regel is dat de plantputten vierkant of rond zijn en met verticale wanden worden gegraven of geboord. De wanden van de plantput mogen niet volledig glad zijn. Zo dit wel het geval is zullen ze ruwer gemaakt worden.
- Bij geboorde putten met een diameter vanaf 30 cm worden de randen met een spade afgestoken.
- De afmetingen van de plantputten zijn gelijk aan de afmetingen van de grootste diameter van het gespreide wortelgestel of de kluit vermeerderd met 10 cm, met een minimum van Ø 30 cm of 30 × 30 cm en een minimum diepte van 30 cm.
- De heester wordt zo in de plantput of de plantsleuf geplaatst dat de wortelhals zich in het midden ervan bevindt en enigszins boven het maaiveld uitsteekt.
- Van de heesters met kluit wordt het materiaal tot behoud van de kluit losgemaakt, nadat de kluit in de plantput of de plantsleuf is geplaatst. Niet verteerbaar materiaal wordt verwijderd.
- Bij het planten wordt de plantput of de plantsleuf stelselmatig aangevuld met teelaarde (indien voorgeschreven in de opdrachtdocumenten) of met grond voortkomende van het uitgraven en eventueel verbeterd met een bodemverbeteringsmiddel (indien voorgeschreven in de opdrachtdocumenten). De teelaarde of de grond wordt tijdens het aanvullen gelijkmatig aangedrukt.
- De heester wordt lichtjes opgeschud om het vullen van de plantput zonder holten te verkrijgen.

Het aanplanten van bomen

- Het aanplanten van bomen omvat: de inkuiling; het graven van plantputten; de tak- en wortelsnoei; het planten; het begieten.
- De plaats wordt na het verwijderen van de bomen in haar oorspronkelijke staat hersteld.
- In ruime sleuven worden de bomen tot en met de wortelhals met voldoende verkrumelde aarde of met zand afgedekt. Alle bomen van eenzelfde soort worden samen ingekuild.
- De algemene regel is dat de plantputten vierkant of rond zijn en met verticale wanden worden gegraven of geboord. De wanden van de plantput mogen niet volledig glad zijn. Zo dit wel het geval is zullen ze ruwer gemaakt worden. Bij geboorde putten worden de randen met een spade afgestoken.

Impact van bomen & beplantingen op de bodem.

- Het planten van bomen kunnen erosie reduceren. Met gras begroeide stroken zorgen voor interceptie van het afstromende water, waarbij dit verspreid wordt over de grasstrook en de stroomsnelheid vermindert, hetgeen resulteert in een hogere infiltratie van water en meegevoerde (bodem)partikels. De aanwezigheid van bomen versterken het effect van de grasstrook door de hogere evapotranspiratie, waardoor er doorheen het jaar een lager bodemvochtgehalte aanwezig is (in de boomstrook) en meer water gestockeerd kan worden in perioden van hevige regenval (Udawatta et al., 2002).
- Daarnaast wordt ook een deel van het regenwater geïntercepteerd door de boomkroon (ca. 28% zoals aangetoond door Ghazavi et al. (2008)) wat opnieuw bijdraagt tot een gereduceerde afstroom. Het positieve effect van bomen en bosplantsoen werd in dit kader reeds meermaals aangehaald in bestaande literatuur (Jose, 2009; Quinckenstein et al., 2009; Young 1989). Uit een

meta-analyse uitgevoerd door Van Vooren et al. (2017) blijkt dat houtkanten en bomenrijen de hoeveelheid afstromend erosiesediment gemiddeld verminderen met 91%.

- Bomen kunnen vaak een positieve invloed hebben op de drainage van overtollig water op percelen door evapotranspiratie van de bomen tijdens het groeiseizoen, de verhoging van organische stof in de bodem en porositeit zal ook een betere waterbergings- en –afvoercapaciteit creëren. Deze techniek werd van oudsher vaak toegepast om zo bepaalde percelen natuurlijk te draineren.
- De afmetingen van de plantputten in grondvlak zijn gelijk aan de afmetingen van de grootste diameter en diepte van het gespreide wortelgestel, vermeerderd met 30 cm of 2 keer de kluitbreedte. De plantputten zijn minstens 80 cm diep. De bodem wordt steeds 10 cm diep gespit. Bij bodems met een duidelijke profielopbouw wordt de donkere, humusrijke toplaag gescheiden gehouden van de ondergrond.
- De boom wordt zo in de plantput geplaatst dat de wortelhals zich in het midden ervan bevindt en enigszins boven het maaiveld uitsteekt.
- De teelaarde of de grond worden tijdens het aanvullen gelijkmatig aangedrukt.
- Bomen met naakt wortelgestel worden lichtjes opgeschud om het vullen van de plantput zonder holten te verkrijgen.
- Na het planten wordt de overtollige grond voortkomende van het graven van de plantputten verzameld en verwerkt of buiten het openbaar domein gebracht. Vervolgens wordt de grond geëffend, zonder de bomen te beschadigen.

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Kaart van Philips De Dyn, 1624
- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879
- Topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden. Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis. De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstering van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Dilbeek, in de provincie Vlaams-Brabant. Dilbeek ligt ten oosten tegen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest grenzend aan Sint-Agatha-Berchem, Sint-Jans-Molenbeek en Anderlecht. Verder wordt de gemeente omsloten door andere deelgemeenten van Dilbeek (Itterbeek, Sint-Martens-Bodegem en Groot-Bijgaarden). Dilbeek bestaat uit verschillende oude gehuchten en wijken.

Het onderzoeksterrein is omgeven door de Hongersveldstraat ten oosten, de Libelstraat ten zuiden, de Egelstraat ten westen en de Hermelijnlaan ten noorden. De dorpskern van Dilbeek (markt) situeert zich ca. 2,5 kilometer ten zuidoosten, de dorpskern van Sint-Martens-Bodegem situeert zich ca. 2,5 kilometer ten noordwesten.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

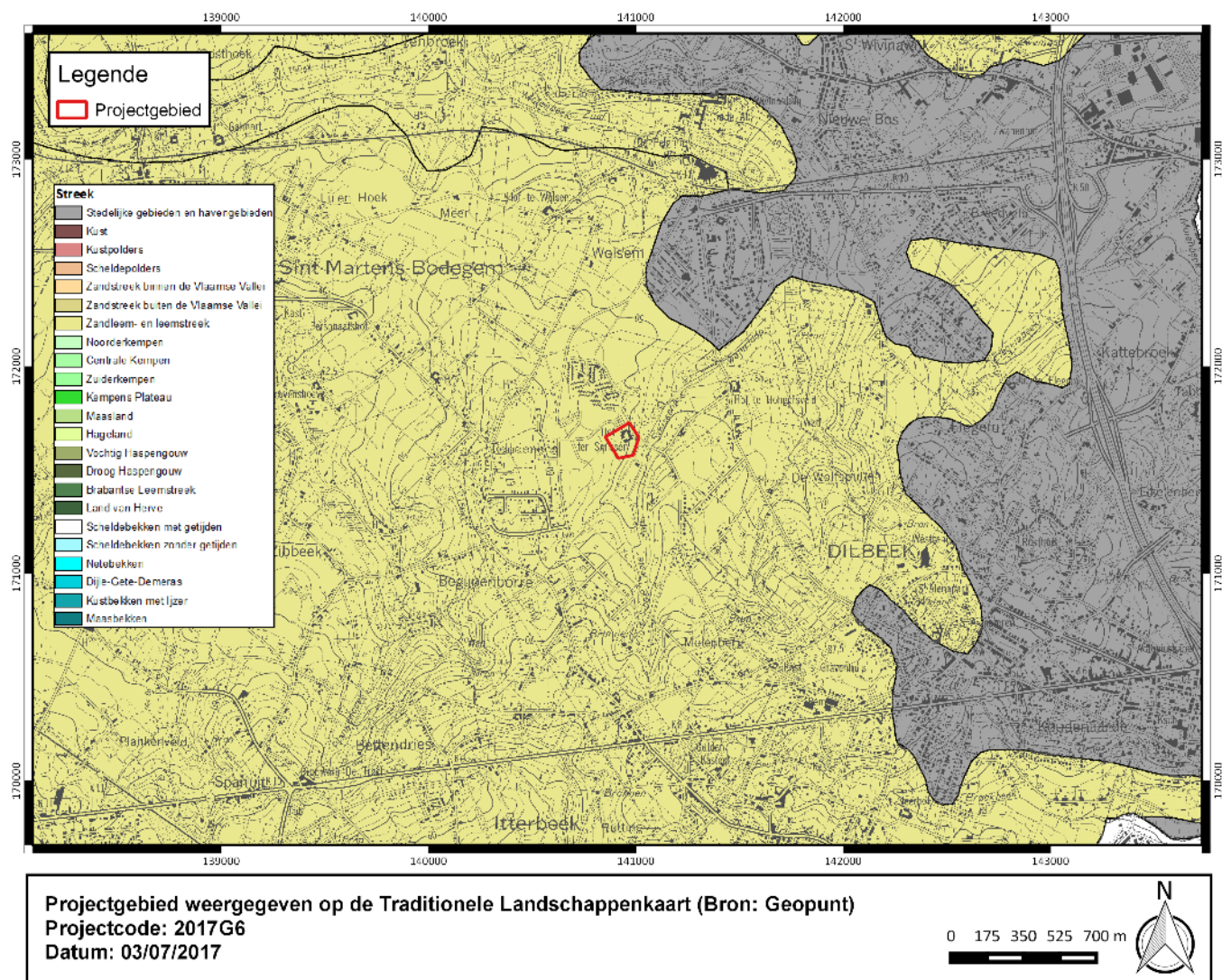
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Zandleem- en leemstreek
Tertiair	Formatie van Tielt
Quartair	Type 2: eolische afzetting Type 2a: fluviatiele afzetting/eolische afzetting/fluviatiele afzetting
Bodentypes	OB, Aba1(b), Acp, Aep
Potentiële bodemerosie	Laag tot hoog
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Hoogte tussen 49 en 53 m TAW
Hydrografie	Denderbekken (deelbekken: Bellebeek) Waterlopen: Smissenbos Waterloop

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in de zandleem- en leemstreek.

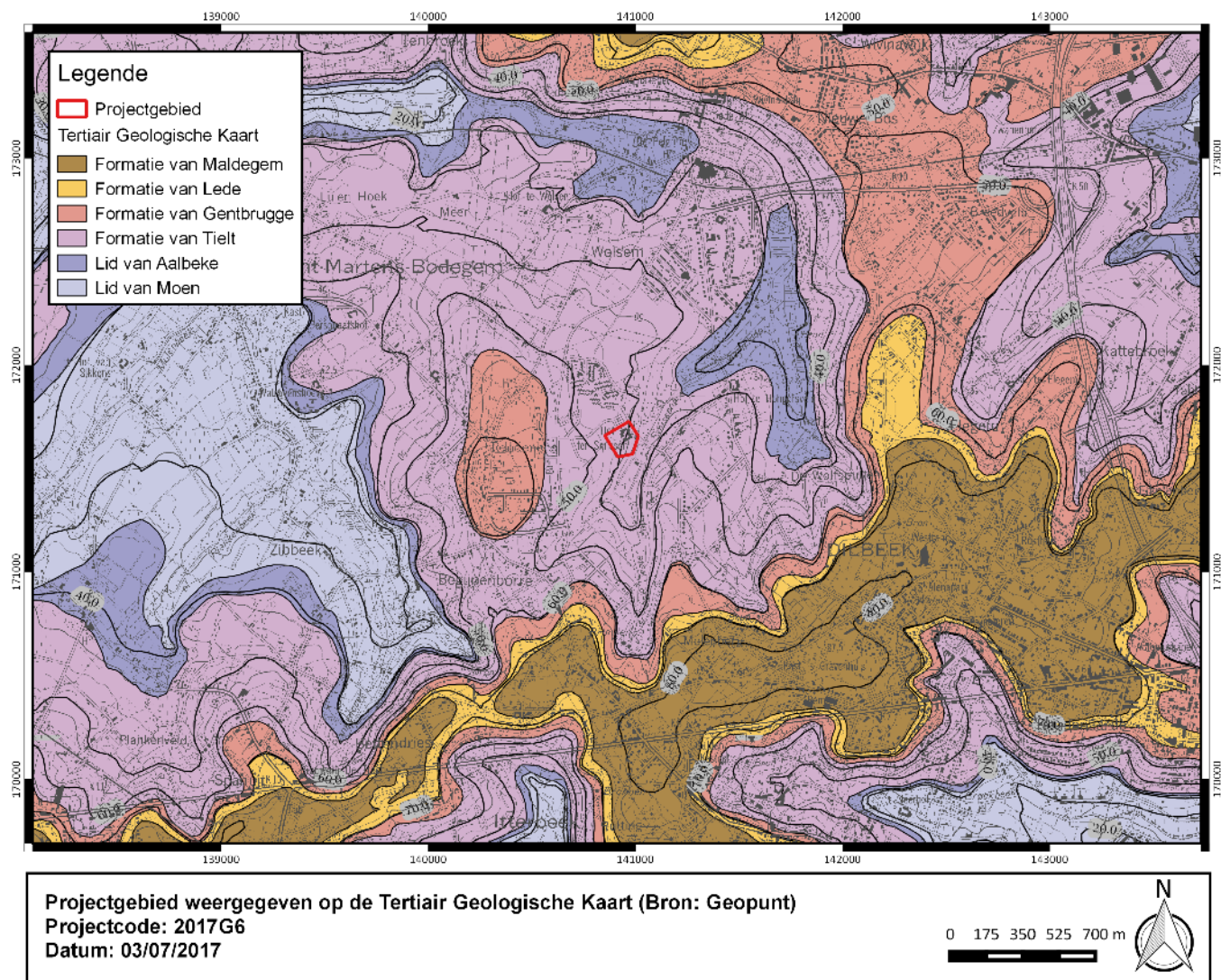

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

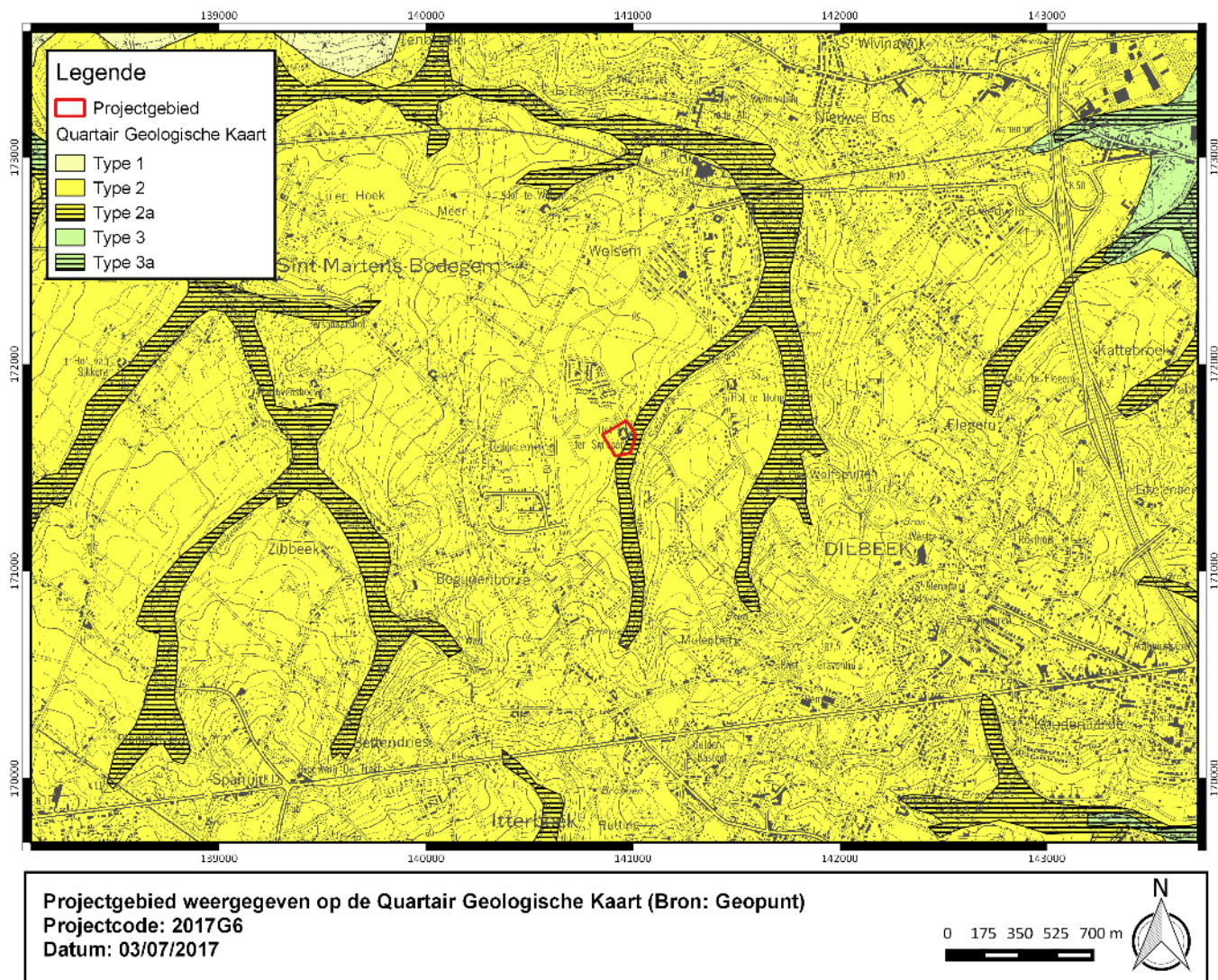
Het projectgebied is gelegen in de **Formatie van Tielt**. De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.2.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 2** en **Type 2a**. Het **Type 2** bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten. Het **Type 2a** bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een mogelijks aanwezige eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en primair inclus) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.3 Bodem

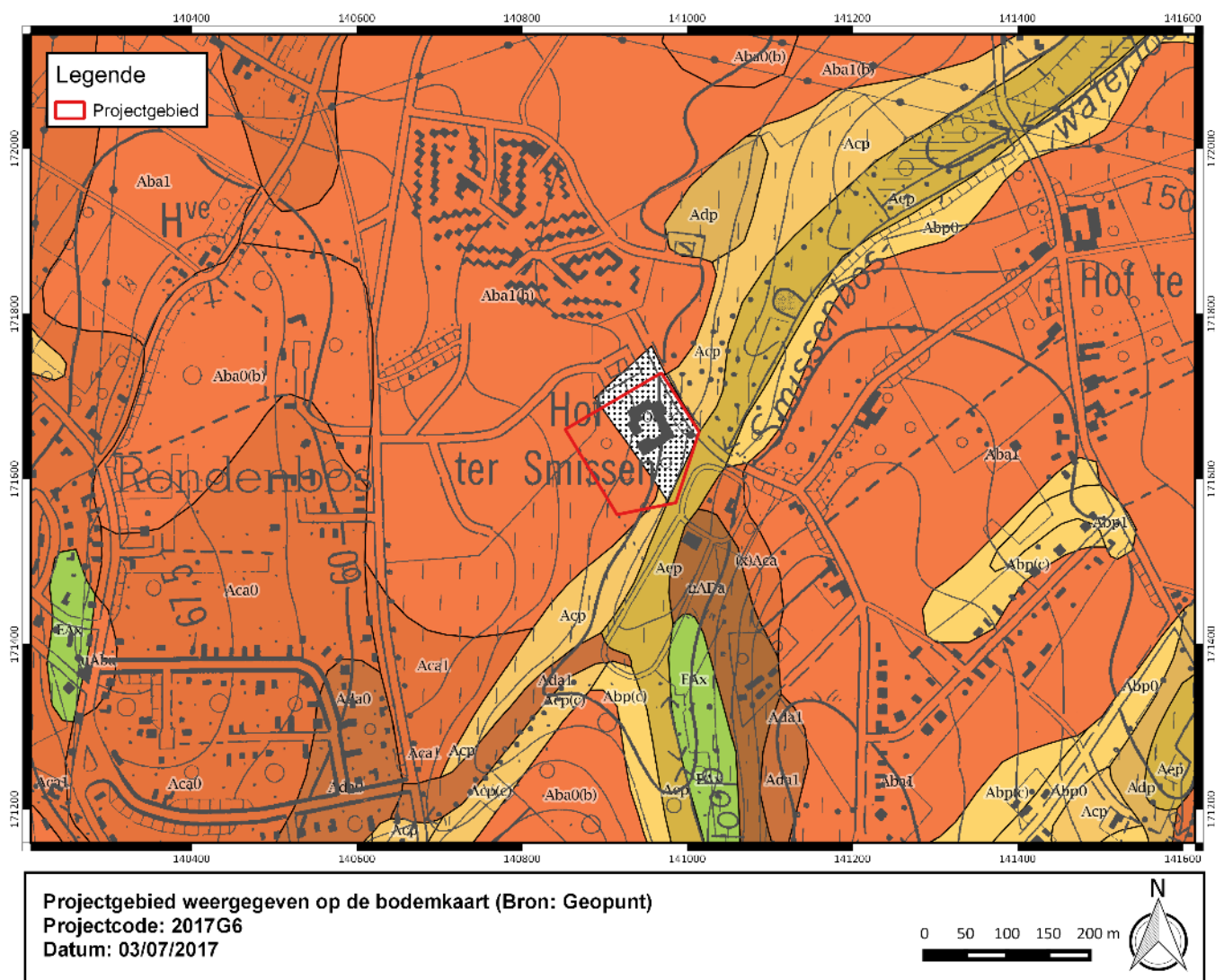
1.3.2.3.1 Bodemtypes

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Het bodemtype **Aba1(b)** is een droge leembodem met textuur B horizont met een gevlekte textuur B horizont. Deze bodem is ontwikkeld in het Pleistocene lössdek en heeft onder de A horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B horizont die tevens gevlekt is. De bouwvoor heeft een donkerbruine kleur en is homogeen humushoudend leem.

Het bodemtype **Acp** is een matig droge leembodem zonder profiel. Het is een depressie- of lage hellingsgrond en omvat colluviale bodems welke tussen 80 en 120 cm gleyverschijnselen vertonen. Het colluviaal dek rust vaak op een geërodeerd profiel waarvan de textuur B op wisselende diepte van het profiel voorkomt. Dit type bodem vertoont voornamelijk een spreiding langs valleigebieden.

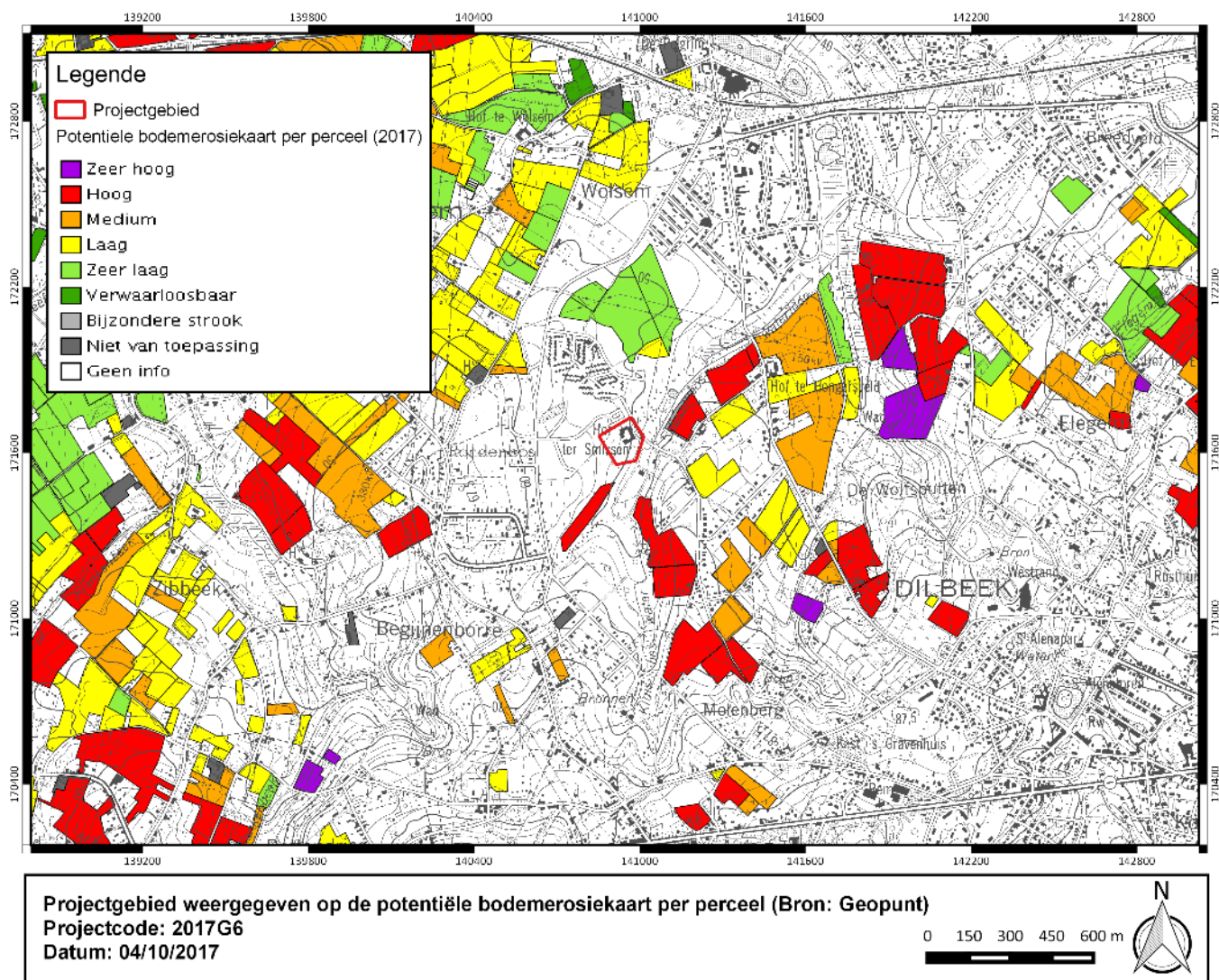
Het bodemtype **Aep** is een natte leembodem zonder profiel. De bodem bestaat uit lemig materiaal (licht tot zwaar leem) en worden beïnvloed door een permanente grondwatertafel. Op minder dan 125 cm diepte komt een volledig gereduceerde horizont voor. Deze is meestal licht olijfgrijs of grijs. Roestvlekken beginnen op minder dan 50 cm. De bovengrond heeft een bruinachtige grondkleur.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.3.2 Bodemerosie

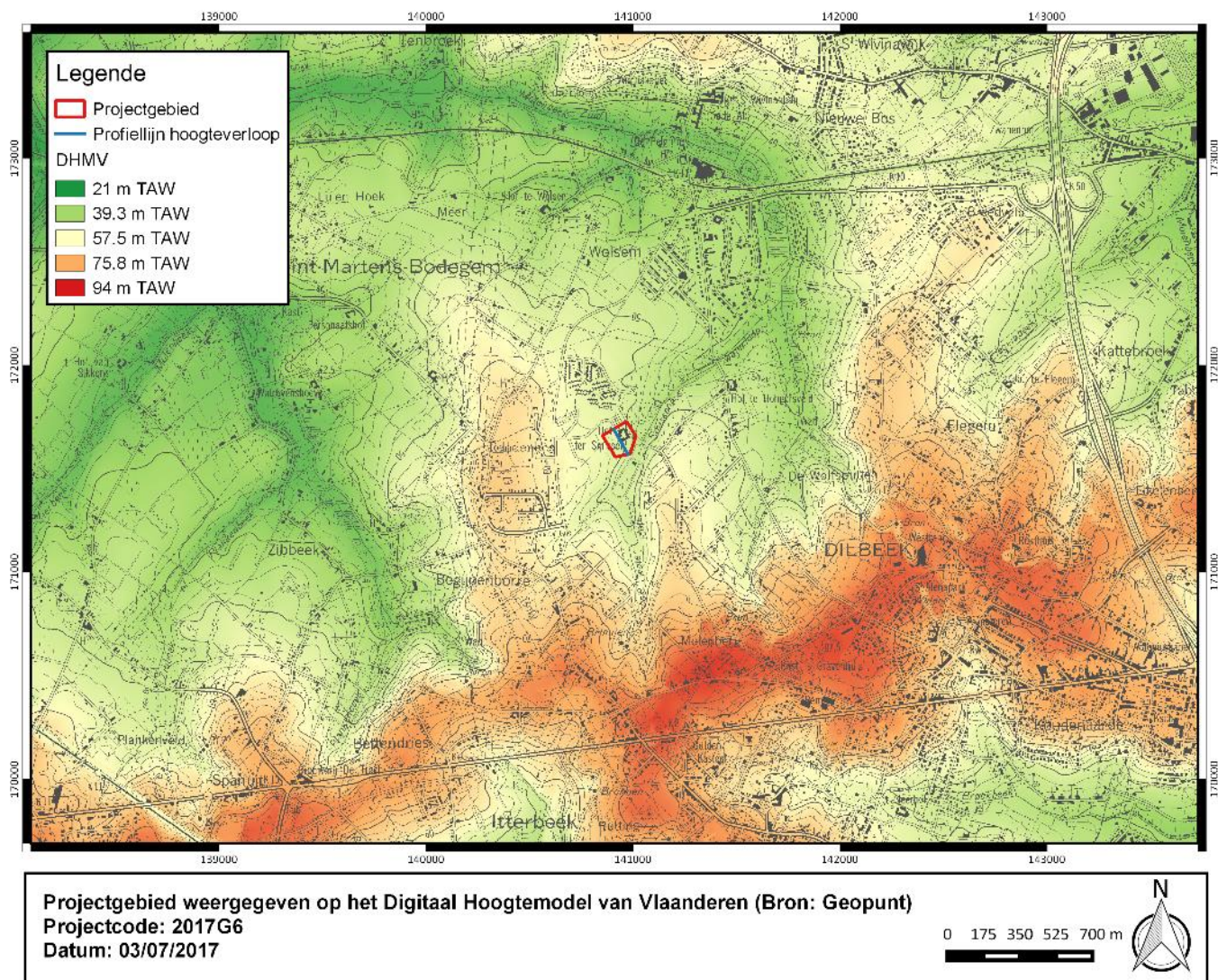
Er is geen info gekend over de potentiële bodemerosie van het projectgebied. Echter, rondom het projectgebied hebben de percelen een lage tot hoge potentiële bodemerosie waardoor verondersteld kan worden dat de potentiële bodemerosie tussen laag en hoog zal zijn voor het projectgebied.

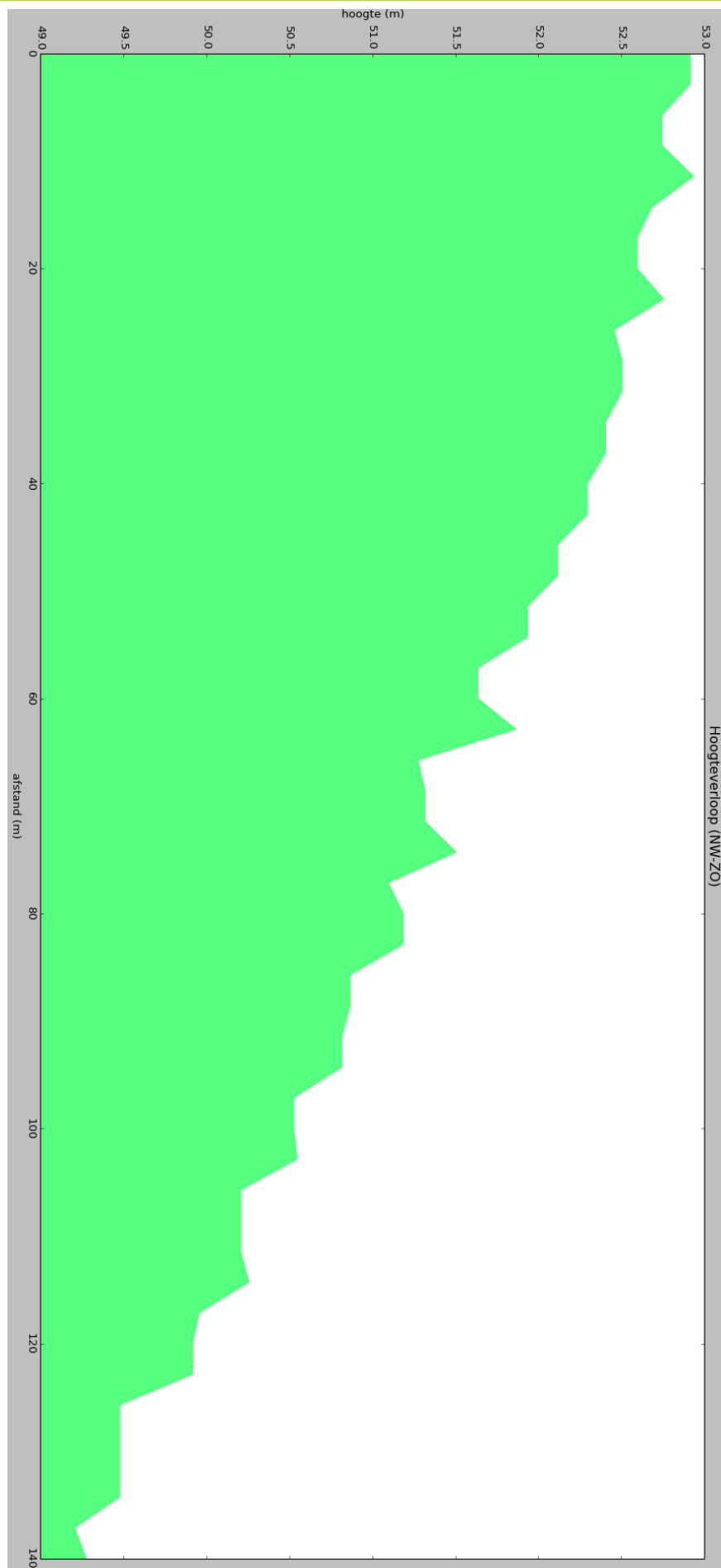
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (bron: Geopunt).

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is gelegen aan de rand van een beekvallei die voor de afwatering zorgt van de Tertiair getuigenheuvel gelegen ten zuiden van het projectgebied. De ligging op de flank is duidelijk te zien op het hoogteverloop en op de bodemkaart. Via het hoogteverloop is duidelijk dat het projectgebied zich tussen ca. 49 en 53 m TAW bevindt.

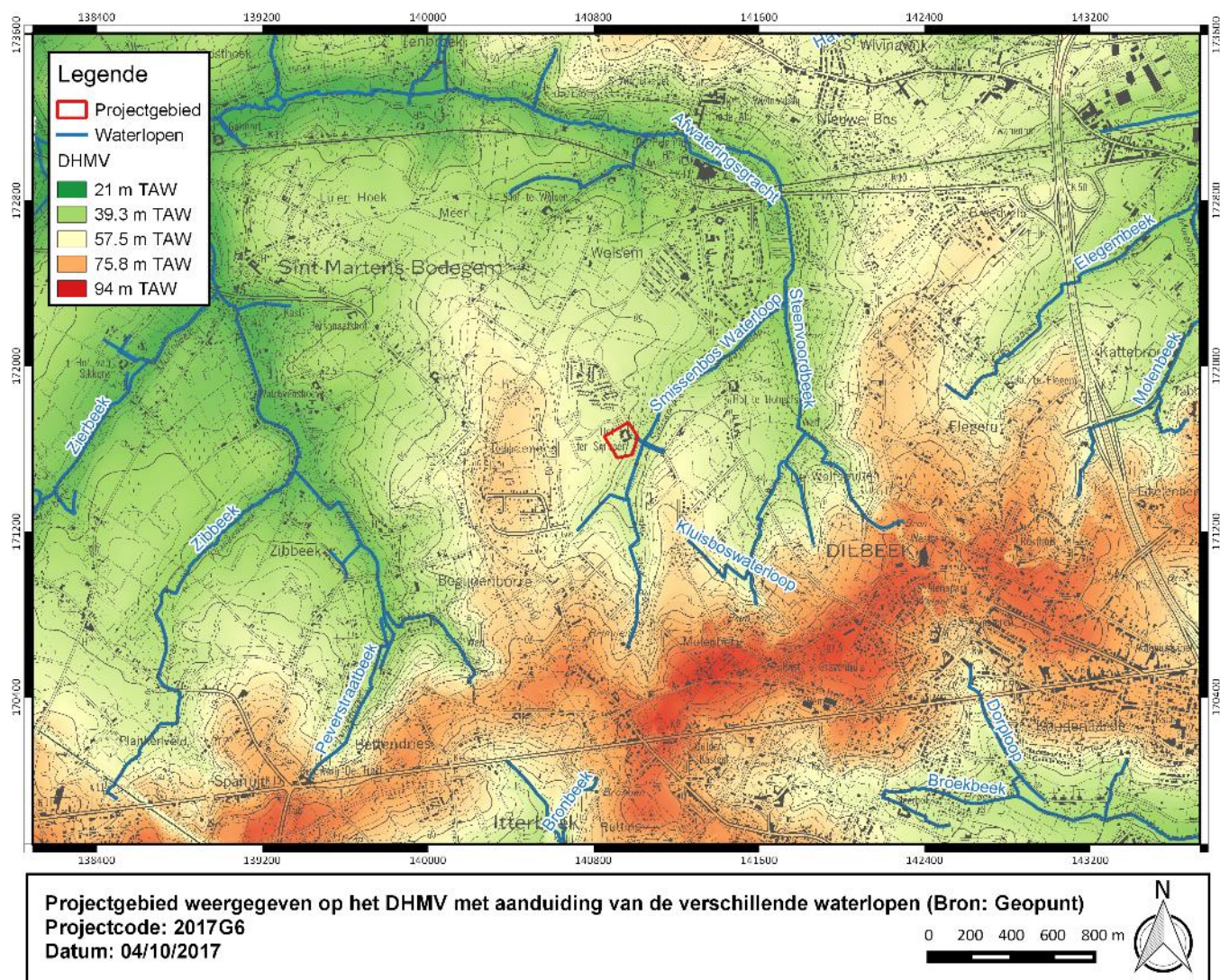
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt)

Figuur 19: Hoogteverloop van het projectgebied (van noordwest naar zuidoost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het Denderbekken (deelbekken: Bellebeek). Ten oosten stroomt de Smissenbos Waterloop.

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt)

1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische beschrijving

Op het plangebied en in de nabije omgeving zijn archeologische resten gekend. Op het plangebied zelf staat de oude pachthoeve van de abdij van Groot-Bijgaarden aangegeven, gekend op basis van de cartografische indicatoren (CAI10053). Net ten noorden van het plangebied zijn zowel funeraire (CAI 210190) als bewoningssporen (20207) aangetroffen. Het betreft enkele veldgraven, maar wat belangrijker is, restanten van een Romeinse villa in steenbouw. Ook net ten zuiden van het plangebied werden bij een opgraving in 2006 resten uit de ijzertijd en Romeinse periode gerecupereerd (CAI 1866) die wijzen op de aanwezigheid van een nederzetting in directe nabijheid. Concreet wijzen de gekende waarden erop dat het huidige plangebied vervat zit in een groot nederzettingsterrein, waar mogelijk enige continuïteit is van de midden ijzertijd tot in de Romeinse periode en mogelijk de middeleeuwen.

De eerste vermelding van Dilbeek is in 1075 als 'Dilbeccha' in een document waarop de bisschop van Kamerijk de parochiekerk van Anderlecht samen met dochterkerk Dilbeek overdraagt aan het kapittel van Anderlecht. Dilbeek behoort in 1050 tot het grote domein in bezit van de Heren van Aa. Dit domein zal gedurende de 11de en de 12de eeuw versnipperen via erfenissen, huwelijken en schenkingen. Het domein Hongersveld wordt in 1172 aan de abdij van Groot-Bijgaarden geschonken. De streek waar Dilbeek toe behoort in West-Brabant en rond Aalst kende in de middeleeuwen verschillende steengroeven voor de uitbating van Lediaanse kalkzandsteen die voornamelijk gebruikt werd voor hoekblokken en sculptuurwerk. Verschillende nog bekende bouwwerken werden opgetrokken uit steen van deze groeven. Op oude kaarten en uit de beschrijving van Verbesselt is op te maken dat Dilbeek bestond uit drie grote kernen: het Hongersveld, Elegem en het dorp. Verder waren er nog een aantal kleinere verspreide kernen zoals Begijnenborre en Kattebroek.

Tot aan de Tweede Wereldoorlog was de gemeente nog zeer landelijk, wat ook duidelijk waar te nemen is op historisch-cartografische bronnen (zie verder). De grote gesloten hoeves dateren veelal uit de 18de eeuw en zijn meestal pachthoeves van de abdij van Groot-Bijgaarden die - zoals gesteld - een deel van Dilbeek bezat. Zo zijn het Hof te Hongersveld, het Hof ter Smissen en het Hof te Elegem bewaard.

Binnen het onderzoeksterrein situeert zich het hof 'Ter Smissen'. Deze hoeve was een voormalige pachthoeve van de abdij van Groot-Bijgaarden, onder de naam "Hof te Rondenbos", verwijzend naar het nabijgelegen Rondenbos die tevens op de Ferrariskaart is weergegeven. Een eerste vermelding van de hoeve in een pachtomschrijving dateert van 1510. Lindemans somt in zijn artikel over de pachthoven van de abdij van Groot-Bijgaarden de verschillende pachters op en beschrijft wat deze pachten inhielden. De hoeve werd voor een eerste maal afgebeeld op de figuratieve kaart van Philip De Dyn van 1624 met de goederen van de abdij van Groot-Bijgaarden.

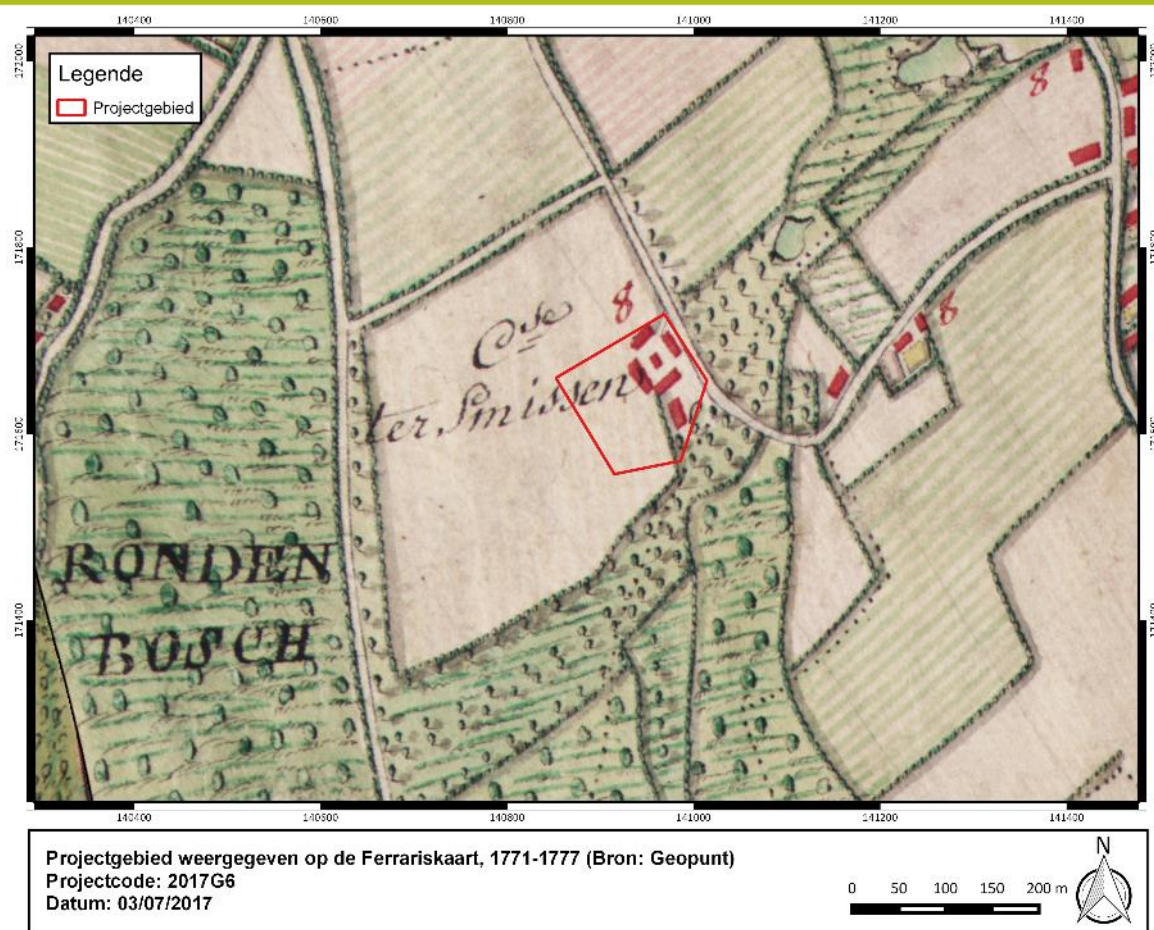
1.3.3.1.2 Historische kaarten

De kaart van De Dyn uit 1624 is de eerste figuratieve weergave van het Hof Ter Smissen. De kaart geeft het Hof weer als een samenstel van 4 bouwvolumes in een rechthoekige configuratie. De bebouwing is niet gesloten en centraal situeert zich een open binnenplein. Ten zuiden van het gebouwencomplex is duidelijk vegetatie waarneembaar in de vorm van boomgroei. Het tracé van de huidige Hongersveldstraat is helder waarneembaar. Ten oosten van het onderzoeksterrein situeert zich akkerland die toebehoort aan het hof, en waarvan de oppervlakte wordt omschreven als 16 bunderen en 55 roeden. Het verloop van de huidige Smissenbos Waterloop komt reeds overeen met het huidig tracé van deze stroom.

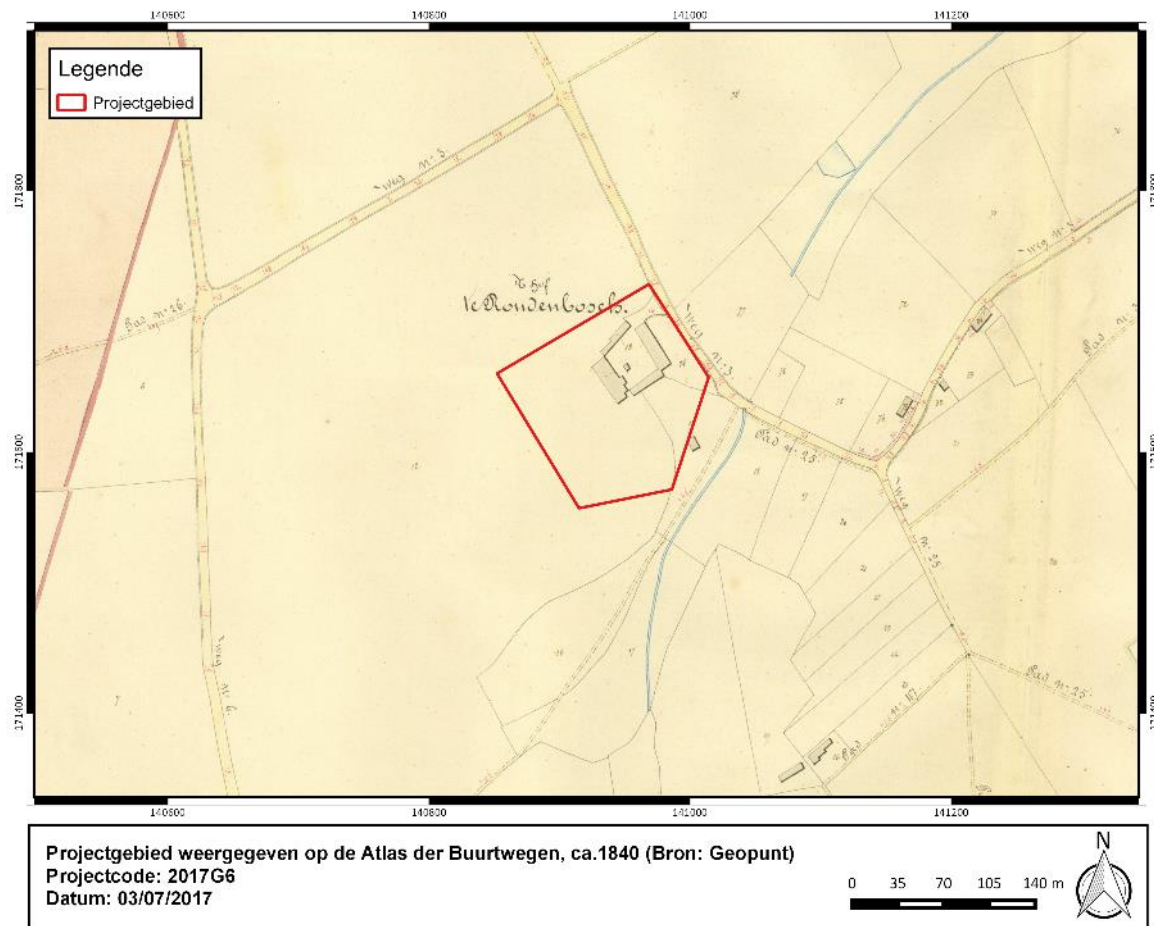

Figuur 21: Het Hof ter Smissen weergegeven op de Kaart van De Dyn, 1624 (Bron: A.R.A. I12, nr. 3067).

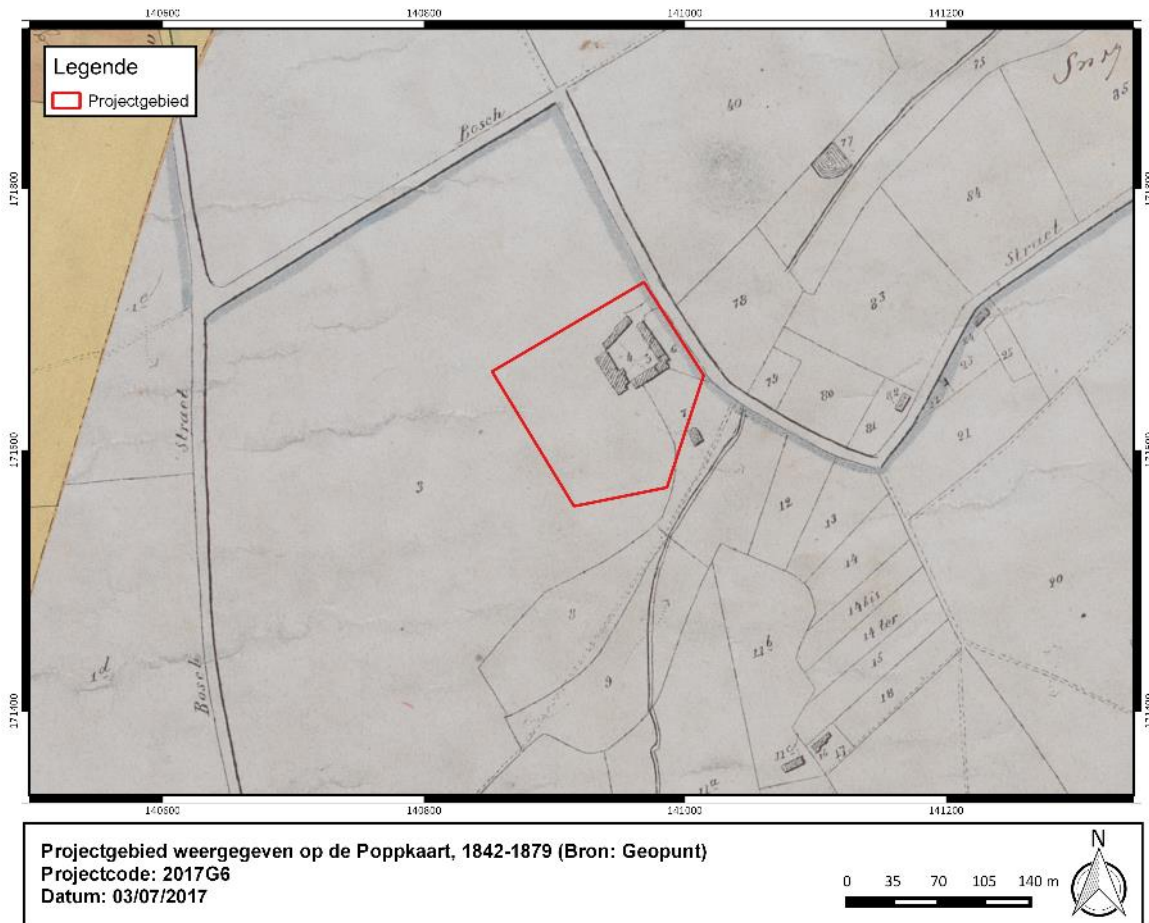
De Ferrariskaart toont een gelijkaardig beeld als de kaart van De Dyn. Het Hof ter Smissen is weergegeven als een niet gesloten samenstel van bouwstructuren in een rechthoekige configuratie. Het overige deel van het onderzoeksterrein bestaat uit akkerland. Het verloop van de Hongersveldstraat is reeds duidelijk waarneembaar. In de ruimere omgeving strekt zich het *Rondenbosch* uit.

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)

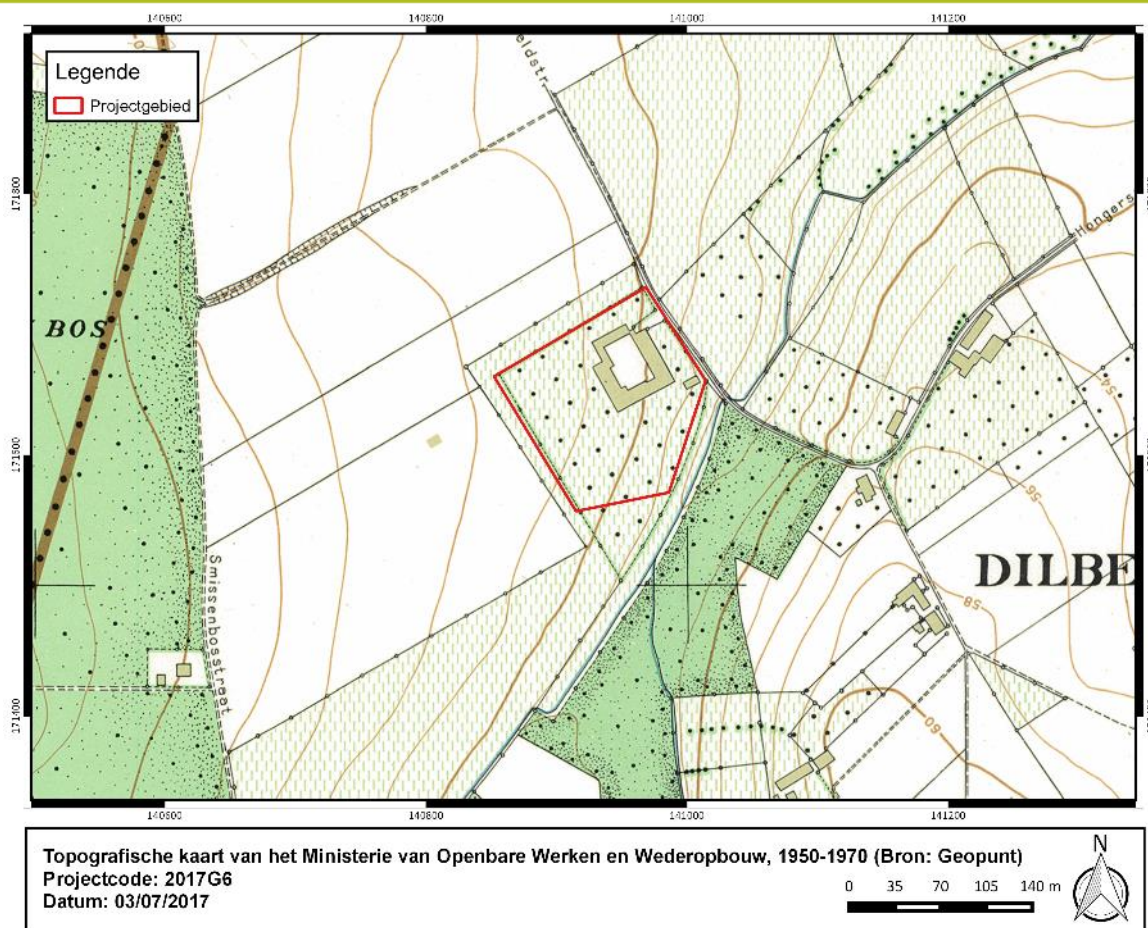

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)

De Atlas der Buurtwegen toont duidelijk de aanwezigheid van een bijna gesloten hoeve binnen de contouren van het plangebied. De hoeve bestaat uit 4 rechthoekige gebouwen. Het stratenpatroon op de atlas der Buurtwegen vertoont deels gelijkenissen met het huidig wegtracé. Het verloop van de Hongerveldstraat is duidelijk waarneembaar. De Poppkaart toont een quasi gelijk beeld.

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt)

Op de topografische kaart van het Ministerie en Openbare Werken is de hoeve tevens zichtbaar. In 1883 werd er een wijziging op het kadaster ingetekend. De gebouwen werden aangepast en vergroot zodat de losse volumes met elkaar verbonden werden. De noordelijke stallen en het wagenhuis werden waarschijnlijk helemaal gesloopt en heropgebouwd. In de zuidoostelijke hoek werd de brouwerij aanleunend bij het voormalige woonhuis vergroot. Het overige deel van het terrein is in gebruik als boomgaard (zie tevens Bijlage – Erfgoedstudie).

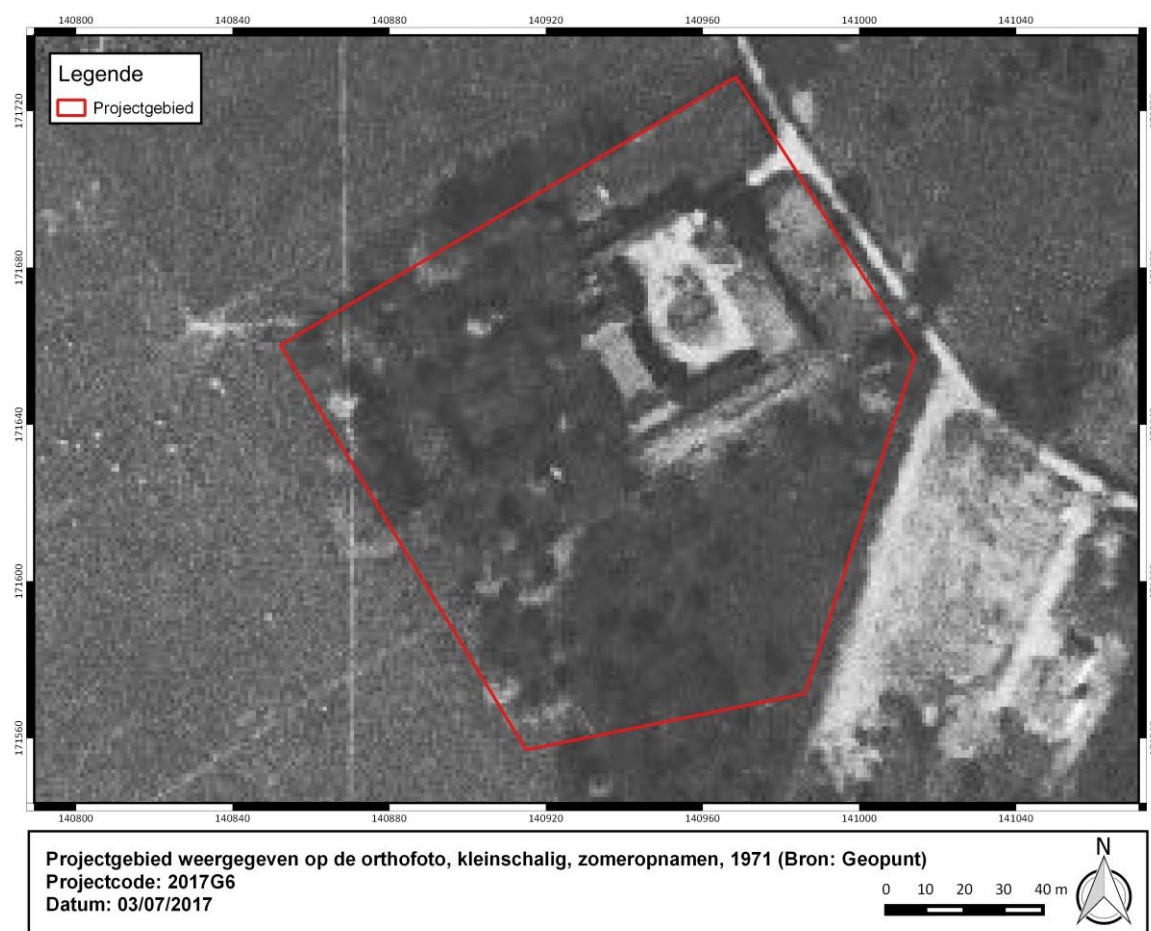
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Kaart van De Dyn	1624	Hoeve, akkerland
Kaart van Ferraris	1771-1777	hoeve, akkerland
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	hoeve
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	hoeve
Ministeriekaart	1950-1970	Gesloten hoeve, boomgaard, bijgebouw

1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofoto-sequentie toont een zekere evolutie in het bodemgebruik binnen de contouren van het plangebied gedurende de laatste decennia. Conform de Ministeriekaart toont de orthofoto van 1971 dichte boomgroei binnen een groot deel van het onderzoeksterrein. Op de orthofoto van 1979-1990 is deze boomgroei al grotendeels verdwenen om plaats te maken voor open paardenweiden.

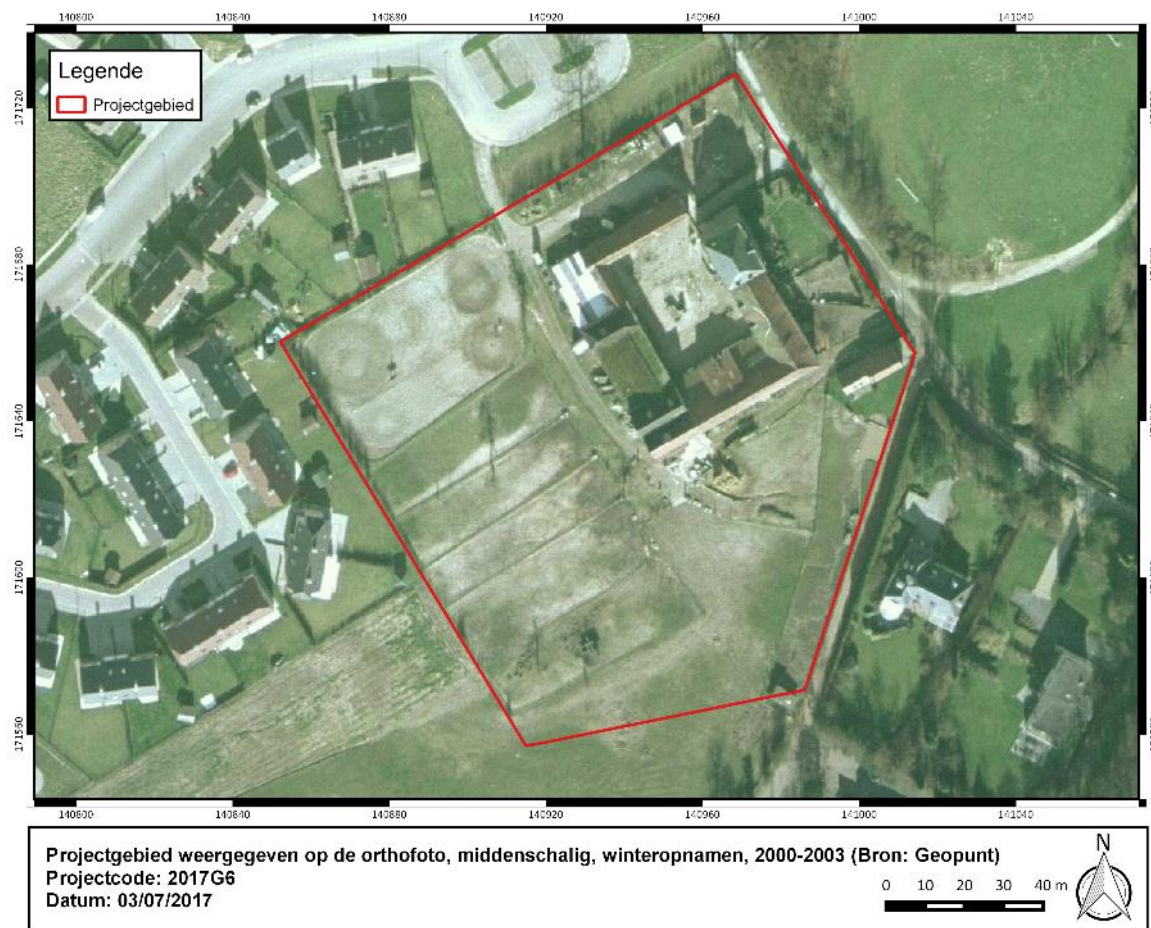
In het noordoostelijk deel van het perceel situeert zich de gesloten vierkantshoeve *Hof ter Smissen* met gebouwen uit de 18de en 19de eeuw en een 20ste-eeuws woonhuis, gelegen te midden van een aantal recentere verkavelingen.

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

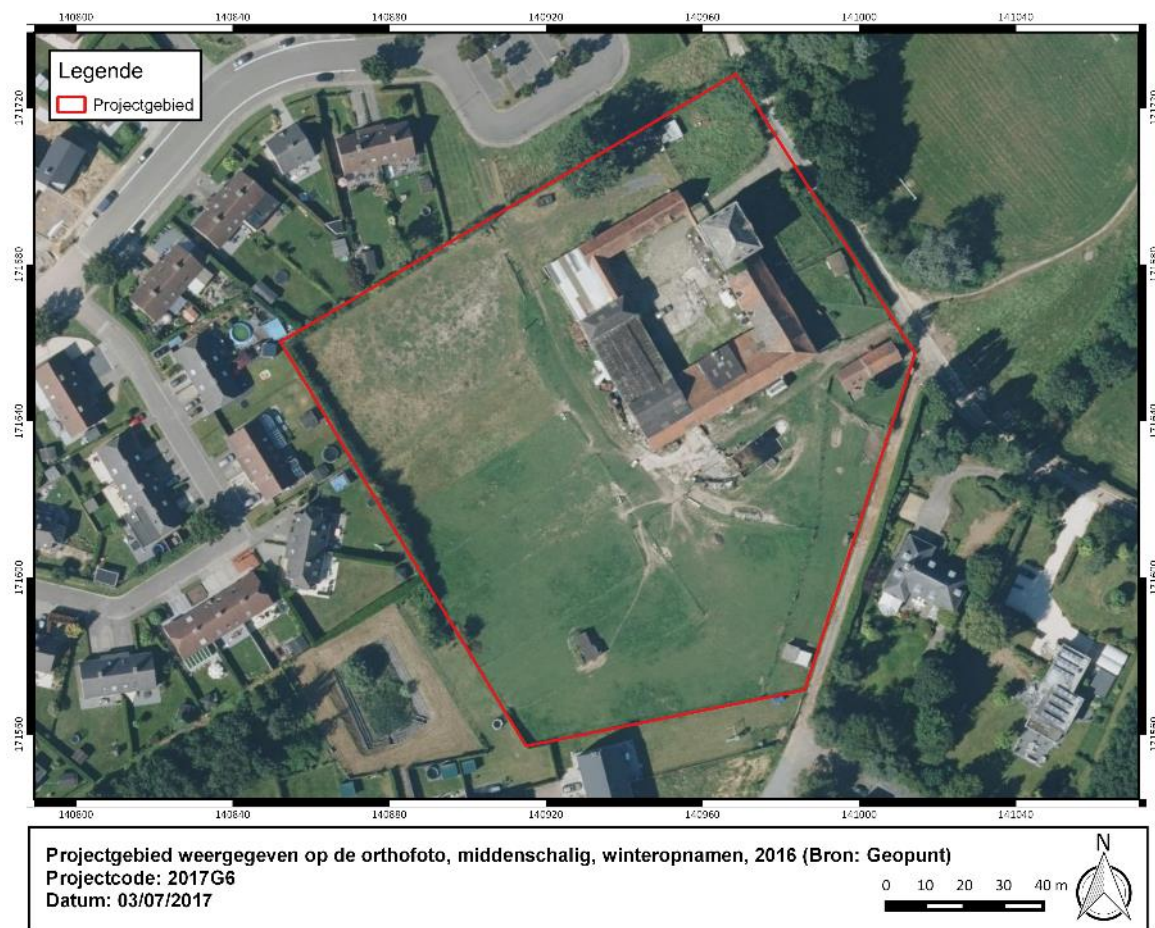
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

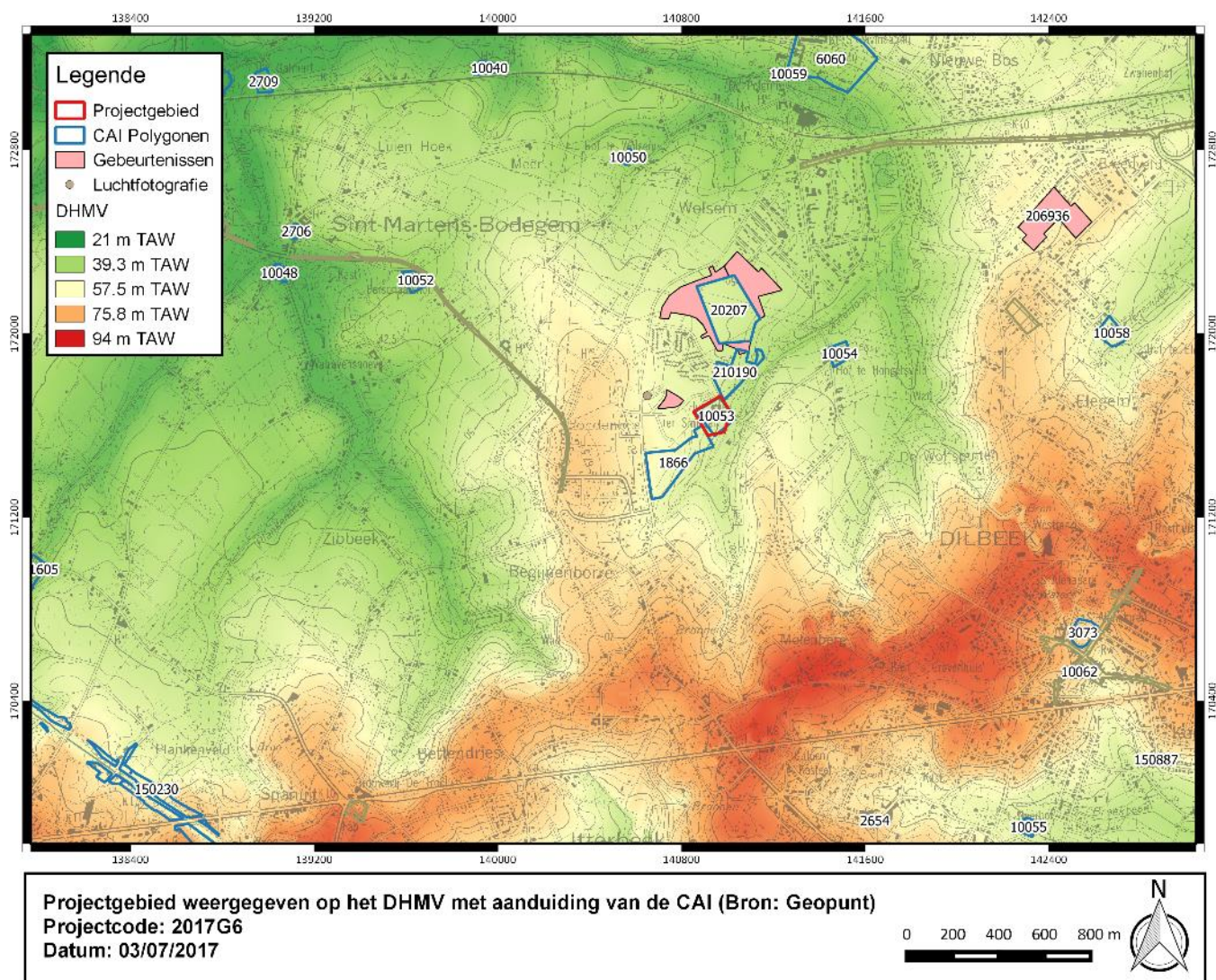
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

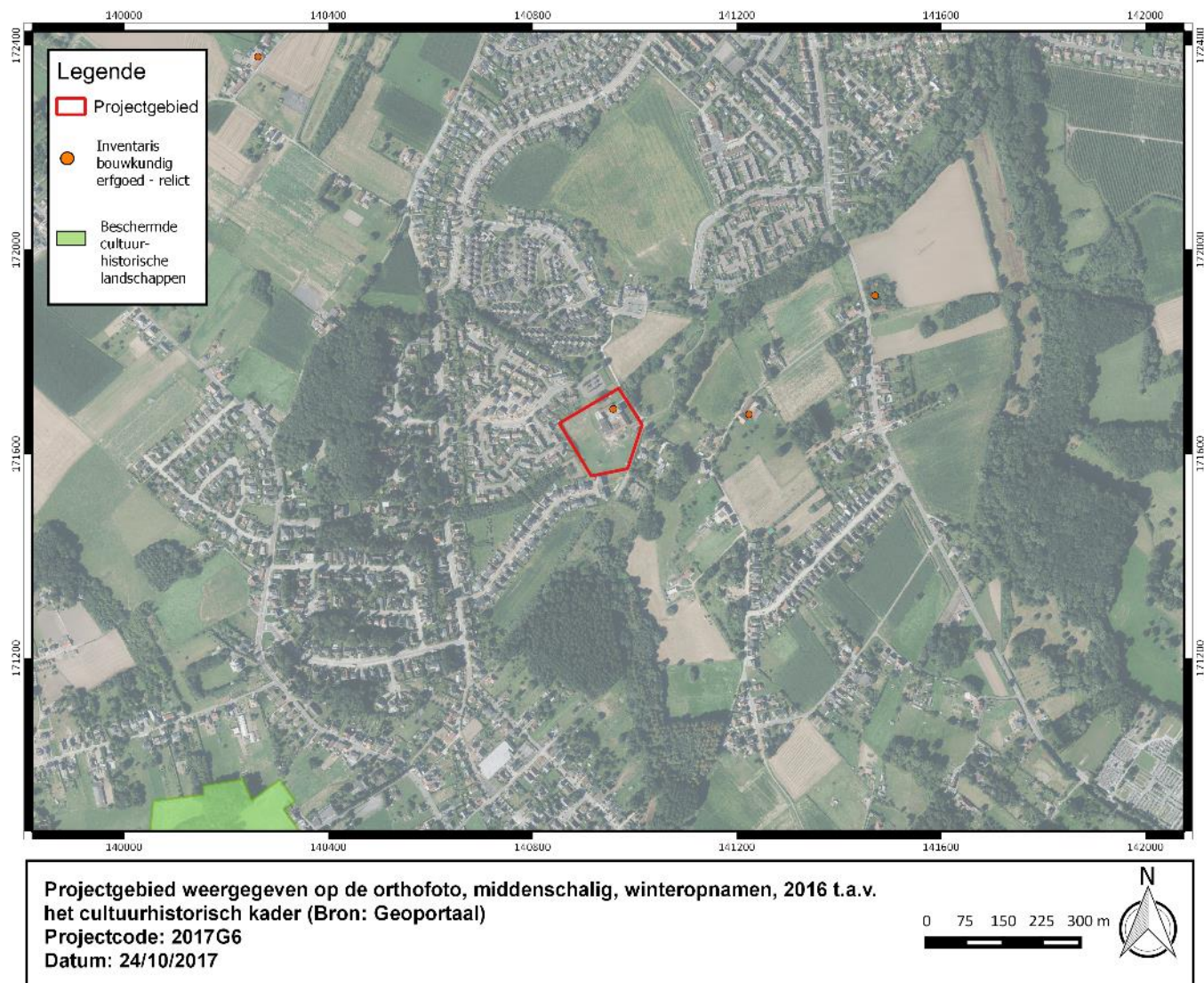
CAI nummer	Omschrijving
	Één kuil bevatte scherven van een handgevormde onversierde, geknikte kom met een openstaande schouder en een licht uitstaande afgeronde rand: midden ijzertijd (500 v.Chr. - 250 v.Chr.) Midden-Romeinse tijd: -kuilen met materiaal; -kuilen/greppels opgevuld met dakpannen (+brandsporen): waarschijnlijk puinlaag van een gebouw dat zich nog verder zuidwaarts, dicht bij de Smissenbosbeek, schuilhoudt. - dakpanpakket: 20 tot 60 cm dik over een lengte van 20 m en 2 m breedte. Aanwezigheid van brondsporen: puinlaag van een Romeins gebouw? Bron: Pauwels D. 2006: Op zoek naar het verleden van Dilbeek: archeologische noodonderzoek op de verkaveling Wolsemveld, Archeologie 2006. Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant, 7-8. & Pauwels D. 2006: Op zoek naar het verleden van Dilbeek: archeologisch noodonderzoek op de verkaveling Wolsemveld, Rapport RO
2654	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: kerk Late middeleeuwen: vlakgraf Bron: De Maegd, C. en Van Aerschot, S. 1975: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Vlaams-Brabant, Halle-Vilvoorde, Bouwen door de eeuwen heen, 2n, 299-300.
2706	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: kerk Bron: Leys, K., 2013. Van Alenatoren tot Westrand. Stenen erfgoed in Dilbeek, 105-107
2709	Indicator cartografie; NK: 15 meter 16de eeuw: hoeve Bron: De Maegd C. en Van Aerschot S. 1975: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Vlaams-Brabant, Halle-Vilvoorde, Bouwen door de eeuwen heen, 2n, 592
3073	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: motte - de Alenatoren is een overblijfsel van een waterburcht die oorspronkelijk het bezit was van het Brusselse geslacht van Heetvelde en een leen vormde van het land van Gaasbeek. De burcht werd voor een groot deel afgebroken in 1714, 2 hoektorens bleven bestaan. Bron: Deneef R. (ed.) 2005: Historische tuinen en parken van Vlaanderen. Inventaris Vlaams-Brabant. Pajottenland - Zuidwestelijk Brabant: Bever, Dilbeek, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik, Liedekerke, Pepingen, Roosdaal, Sint-Pieters-Leeuw, Ternat, M&L Cahier 11.
6060	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter

CAI nummer	Omschrijving
	Volle middeleeuwen: klooster - alleen het poortgebouw, het priesterhuis en de infirmerie werden bewaard. Nieuwe tijd: klooster Bron: D'HOE E.O. 2005: De watermolen van Wolsem, Eigen Schoon en de Brabander, 88ste jg, nr. 1, 23-27. – & Van Bellingen, S. 1998-2000: Middeleeuwse en postmiddeleeuwse vloertegels uit de voormalige priorijkerk van Groot-Bijgaarden (gem.Dilbeek, prov. Vlaams-Brabant), Ons Graafschap. Jaarboek van de Geschied- en Heemkundige Kring van het Graafschap Jette en Omgeving - v.z.w., Liber Amicorum Rober van de Haute, 46-69
10040	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: hoeve
10048	Indicator cartografie; NK: 150 meter Volle middeleeuwen: motte
10050	Indicator cartografie; NK: 15 meter 18de eeuw: hoeve
10052	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: hoeve
10053	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: hoeve
10054	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: hoeve
10055	Indicator cartografie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: hoeve
10058	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: hoeve
10059	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: molen
10062	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: kerk - vlakgraf
20207	Mechanische prospectie (2009), Opgraving (2015); NK: 15 meter Steentijd: chip uit silex Jong-Paleolithicum: geretoucheerd fragment van een corticale kling in WP116

CAI nummer	Omschrijving
	Midden-neolithicum: licht beschadigde gepolijste stenen bijl in de vulling van een Romeins spoor. Het is vervaardigd uit Spiennes-vuursteen Midden-Romeinse tijd: villa - ongeveer rechthoekig compleet villadomein dat noordwest zuidoost georiënteerd is en beslaat een totale oppervlakte van van ca. 5 ha. - omgeven door een gracht van ca 1,5 tot 2,5 m breed. Binnen het domein was een afscheiding tussen het pars urbana en het pars rustica dmv een pallisade. Binnen het pars urbana werden 4 funderingen van stenen gebouwen aangetroffen. In het pars rustica resten van een badgebouw, wasbekkens, 12 houten gebouwen. – 2 brandrestengraven – zeer ruime vondstenconcentratie van metaal. Middeleeuwen: 1 scherf in WP103 Nieuwe tijd: oorfragment van een kruik in steengoed in WP119 - wandfragment in geglazuurd aardewerk in WP110 Nieuwste tijd: sporen die de bedding vormen van een ca. 6m brede weg. Deze weg staat in de buurt bekend als de vroeger 'losweg'. 20ste eeuw: 2 grote glasfragmenten Bron: Weterings P. 2015: Basisrapport. A-15.0040, Dilbeek, Wolsemveld, Zuurweidestraat, Braambessenstraat- Lange Haagstraat, Archeologische opgraving, BAAC
150230	Mechanische prospectie (2009); NK: 150 meter Volle middeleeuwen: hutkom- het aardewerk bestaat voornamelijk uit kogelpotten. Een kogelpot heeft een bolvormige, gesloten vorm met een uitstaande hals Late middeleeuwen: bijgebouw plattegrond - bijgebouwtje met muren in baksteen en zandsteen en een rode bakstenen vloer. Vierkante bakstenen structuur gevuld met grijze leem met aardewerk en metaal. - Zilveren munt van Philips de Schone (1482-1506) 16de eeuw: enkele kuilen die vermoedelijk te maken hebben met agrarische en/of ambachtelijke activiteiten – plattegrond van een bijgebouw – 2 welputten om grondwater te kunnen gebruiken. Nieuwe tijd: plattegrond van een bijgebouw – waterput – hoeve Bron: Vandenborre J., Bartolomieux B. en Van Heymbeeck E. 2009: Archeologisch onderzoek in het kader van fase 1 van GEN Dilbeek - Ternat (3de en 4de spoor), Archeologie 2009: Recent archeologisch onderzoek Vlaams-Brabant, 14-15
150887	Toevalsvondst (1960); NK: 15 meter Onbepaald: brandlaag Vondstmelding van 21/06/2010
206936	Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter

CAI nummer	Omschrijving
	Metaaltijden: aardewerk - wandfragmenten handgevormd aardewerk gemagerd met schervengruis. Bron: Reyns, N. & Cleda, B., 2014. Archeologisch vooronderzoek Dilbeek - Stichelgatstraat (Verkaveling Novus), Wijnegem: All-Archeo.
210190	Mechanische prospectie (2015); NK: 15 meter Romeinse tijd: vlakgraf - zeker 3, waarschijnlijk 4 brandrestengraven werden aangetroffen bij het archeologisch vooronderzoek. - In de kuilen zaten grote concentraties houtskool, inclusies van verbrande leem en baksteen/tegulaestukjes. Geen duidelijke botresten. Sporen werden niet gecoupeerd – greppels en kuilen vermoedelijk in verband staand met het villadomein dat ten noorden van het onderzochte gebied ligt. Bron: Janssens, N., 2015. Archeologisch proefsleuvenonderzoek te Dilbeek, Zuurweidestraat, BAAC Vlaanderen Rapport nr. 152

1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 t.a.v. het cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal).

Binnen de contouren van het onderzoeksterrein situeert zich een bouwkundig erfgoedrelict. Het betreft het Hof Ter Smissen. Ca. 300 meter ten oosten situeert zich tevens een bouwkundig erfgoedrelict. Aldaar is een hoeve met losse bestanddelen uit het eind van de 19de, begin van de 20ste eeuw gelegen. Nog meer ten noordoosten lokaliseert zich het Hof te Hongersveld. Dit is een historische abdijhoeve met gebouwen uit de 18de eeuw en later, heden in vervallen toestand, gelegen in het natuurdomein "De Wolfspuiten". De hoeve was een pachthoeve van de abdij van Groot-Bijgaarden en is ingeplant tussen twee zijtakken van de Molenbeek en langs de oude weg van Anderlecht naar Asse, waarvan de Stationsstraat deel uitmaakt. De naam "Hongersveld" verwijst naar het grotere domein waarvan het een onderdeel is, de sporen hiervan gaan terug tot de 12de eeuw. Het domein Hongersveld gaat volgens Verbesselt zelfs terug tot een Karolingisch domein en is volgens hem mogelijks nog ouder. Het was de eerste hoeve van de abdij van Groot-Bijgaarden die buiten haar eigen muren gelegen was. De hoeve "hof te Hongersveld" werd voor het eerst vermeld in een pachtomschrijving van 1331.

Ca. 800 meter ten zuidwesten van het plangebied is het Begijnborrebos gelegen dat geldt als cultuurhistorisch landschap.¹

¹ Geoportaal

1.3.3.4 Erfgoedwaarden van Hof ter Smissen

Cfr. Bijlage 1: erfgoedwaarden Hof ter Smissen.

Deze summiere studie naar de erfgoedwaarden van het domein besluit dat de kernwaarde van het hof zijn historische karakter is. De site is niet bijzonder zeldzaam, gaaf of authentiek maar wel een onmiskenbaar deel van een groter geheel. Op materieel vlak vertaalt deze historische waarde zich in een lange bouwevolutie met bijgevolg een groot aantal verschillende bouwsporen. De 18de eeuwse kern van losstaande gebouwen is gegroeid naar een gesloten geheel en manifesteert zich als een herkenningpunt in het landschap.

1.4 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling wooneenheden op de percelen aan de Hongersveldstraat te Dilbeek. Het terrein is ca. 1,68ha groot en is momenteel grotendeels in gebruik als weide, in het noordoosten van het plangebied staat een oude vierkantshoeve die in gebruik is als manege, deze wordt in het kader van de geplande ontwikkeling gesloopt. Over het gehele terrein zullen groenzones voorzien worden, met aanplant van bomen en struiken.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen in de leemstreek, aan de voet van een getuigenheuvel waarop het centrum van Dilbeek zich heeft ontwikkeld. Aan de oostzijde van het plangebied stroomt de Smissenbos Waterloop. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het plangebied een profielopbouw weer van eolische sedimenten van het laat-Pleistoceen. Tevens wordt duidelijk dat het terrein op de grens ligt met het alluvium van de Smissenbos-waterloop. Op het terrein worden geen substantiële fluviale afzettingen verwacht. De bodemkaart geeft ter hoogte van het plangebied droge leem weer als sediment, aan de oostelijke terreingrens eerder natte leem. Gelet op de ligging aan de voet van een heuvel is het evenzeer niet uitgesloten dat zich op het terrein colluvium heeft geaccumuleerd, hoewel de bodemkaart hier geen melding van maakt. Dit blijkt ook uit onderzoek in de buurt. Bij een mechanische prospectie aan de Zuurweidestraat, ten noordoosten van het plangebied, werd een dun colluviaal pakket waargenomen onder de bouwvoor.

Analyse van historische en cartografische bronnen wijzen op een ruraal karakter van de omgeving. Op het plangebied zelf was een pachthoeve van de abdij van Groot-Bijgaarden aanwezig en staat reeds aangegeven op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden. Vermoedelijk gaat deze hoeve terug op een vol- of laatmiddeleeuwse voorloper. De huidige vierkantshoeve is het resultaat van verschillende verbouwingen en herinrichtingen. De rest van het plangebied staat op de kaart van Ferraris ingekleurd als akker. Na de Tweede Wereldoorlog gaat het rurale karakter van het plangebied stelselmatig verloren en wordt het ingesloten door nieuwe woonwijken om zo onderdeel te worden van het suburbane weefsel.

Op het plangebied en in de nabije omgeving zijn archeologische resten gekend. Op het plangebied zelf staat de oude pachthoeve van de abdij van Groot-Bijgaarden aangegeven, gekend op basis van de cartografische indicatoren (CAI10053). Net ten noorden van het plangebied zijn zowel funeraire (CAI 210190) als bewoningssporen (20207) aangetroffen. Het betreft enkele veldgraven, maar wat belangrijker is, restanten van een romeinse villa in steenbouw. Ook net ten zuiden van het plangebied werden bij een opgraving in 2006 resten uit de ijzertijd en romeinse periode gerecupereerd (CAI 1866) die wijzen op de aanwezigheid van een nederzetting in directe nabijheid. Concreet wijzen de gekende waarden erop dat het huidige plangebied vervat zit in een groot nederzettingsterrein, waar mogelijk enige continuïteit is van de midden ijzertijd tot in de romeinse periode en mogelijk de middeleeuwen. Puur op basis van de gekende waarden is het potentieel op kenniswinst dan ook zeer hoog.

Concreet is op basis van landschappelijke situatie en de gekende waarden een zeer hoog archeologisch potentieel af te leiden met betrekking tot het plangebied. Het verwachtingspatroon bestaat uit klassieke sporenarcheologie, waarbij eventueel aanwezige resten zichtbaar zijn onder de teelaarde, of eventueel aanwezig colluvium. De meest geschikte onderzoeksmethode is een proefsleuvenonderzoek.

1.4.1.1 Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Tot op heden zijn geen argumenten om aan te nemen dat het terrein vrij is van archeologisch erfgoed. Het bureauonderzoek heeft daarentegen een hoge trefkans inzake romeinse en middeleeuwse resten aan het licht gebracht.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Inventaris Onroerend Erfgoed

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2017G6
Onderwerp	Hof Ter Smissen
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/07/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/07/2017

Plannummer	3
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Niveau 0
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	4
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Niveau -1
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	5
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/10/2017

Plannummer	6
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/07/2017

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele Landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/07/2017

Plannummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/07/2017

Plannummer	9
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/07/2017

Plannummer	10
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/07/2017

Plannummer	11
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosie
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/07/2017

Plannummer	12
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/07/2017

Plannummer	13
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/07/2017

Plannummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ministeriekaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1950-1970

Plannummer	18
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	19
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	22
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	23
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/07/2017

Plannummer	24
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Cultuurhistorisch kader
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/10/2017